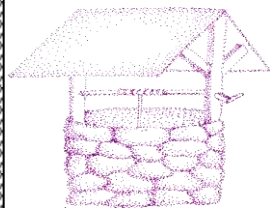

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן הגה"צ ר' יצחק נפתלי קנאפפלער זצוק"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס קני המנורה

ונכד מוהר"ר רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל, אבדק"ק טיינע יצ"ו, ומח"ס מנורת אהרן

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומז של עולם

עש"ק פרשת וישב, כ"ב כסליו תש"פ לפ"ק - שנה ז' גליון ו' (קכ"ז) [כ"ד עמודים]

תוכן מפורט לגליון המוגדל - נמצא בדף כ"ג

קושיא נפלאה לחנוכה – חדש

הנה אמרו חז"ל (מגילה ג.) "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", וכן נפסק וברמב"ם (ריש הל' מגילה) ובשו"ע (או"ח סימן תרפ"ז סעיף ב') "מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה". והנה גודל חשיבות מקרא מגילה הוא משום פרסומי ניסא, וכמו כן נרות חנוכה נתקנו משום פרסומי ניסא, וא"כ למה לא אמרו חז"ל כמו כן "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה"?

כמה תירוצים על קושיא זו תמצא בדפים הבאים

הערות והארות מתקבלות בחיבה

- ❖ RABBI ALEXANDER KNOPFLER
1564 - 48 STREET
BROOKLYN N.Y. 11219
- ❖ TEL: (917) 755-4864
- ❖ FAX: (718) 437-3388
- ❖ 7554864@gmail.com

גליון הבא יופיע אי"ה

לפרשת שמות הבעל"ט

מאמרים והערות והארות מתקבלים עד
יום ה' לסדר ויגש - ה' טבת

תירושים על הקושיא לחנוכה – שנת תש"פ לפ"ק

הנה נשאלתי מאת ידידי הרב ר' בנימין בערקאוויטש הי"ו, קושיא לחידודא לקראת ימי החנוכה דהאי שתא שנת תש"פ לפ"ק, בהאי לישנא:

הנה אמרו חז"ל (מגילה ג.) "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", וכן נפסק וברמב"ם (ריש הל' מגילה) ובשו"ע (או"ח סימן תרפ"ז סעיף ב') "מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה". והנה גודל חשיבות מקרא מגילה הוא משום פרסומי ניסא, וכמו כן נרות חנוכה נתקנו משום פרסומי ניסא, וא"כ למה לא אמרו חז"ל כמו כן "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה"?

ואמרתי ליישב בכמה וכמה אופנים, כפי יד ה' הטובה עלי, וזה החלי, בעזר צורי וגואלי:

- א -

יש לומר, דהנה כל עיקר גזירות היוונים היה "להשכיחם תורתך", ועיקר תכלית גם חנוכה היה שנמסרו זדים ביד עוסקים תורתך, וידוע כי בימי החנוכה יורדין השפעות התורה מאור הגנוז, ולכן לא שייך לומר על זה 'מבטלין תלמוד תורה', דאדרבה ביטולה זהו קיומה, והוא קיום התורה, והזמן נתקן להרבות בלימוד התורה, זה לעומת זה, וכמו שכתב רבינו הגדול הפרי מגדים ז"ע באשל אברהם ריש סימן תר"ע, וזה לשונו: עיין ב"ח (ס"ד ד"כ וכ"כ אומר)^א [שכתב דבחנוכה עיקר הגזירה היתה על ש[ה]תירשלו בעבודה כו' (ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה), וג' עמודי עולם (יש) תורה ועבודה וגמילות חסדים בממון ובגוף (אבות פ"א מ"ז), ובטלו את ישראל בתורה ועבודה, כמו שכתבתי בספר המגיד שלי^ב, (ביטול תורה היינו מה שאמרן) להשכיחם תורתך, זה [היה] מחמת קנאה, [כ"י] אין חכמה כחכמת התורה (כרוקם צקדמכ לכלכות חסידות), ואמנם^ג [ביטול העבודה היינו מה שאמרן] להעבירם מחוקים, שאדרבה עכו"ם מונין [את] ישראל [על החוקים] (רש"י צמדצ"ט, ז)^ד, ואנו משיבים שאנו חייבים לעשות רצון מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, חקי רצונך, ועל זה נקראים זדים" בלי

^א וז"ל: והיה אומר מהר"מ וכו'. ואיכא למידק היא גופה קשה, למה לא קבעום למשתה ולשמחה כמו בפורים. ונראה דבפורים עיקר הגזירה היתה לפי שנהנו מסעודתו של אותו הרשע (מגילת זכ), ועל כן נגזר עליהם להרוג ולאבד את הגופים שנהנו מאכילה ושתייה של איסור ושמחה ומשתה של איסור, וכשעשו תשובה עינו נפשותם, וכמו שאמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים [וגר] ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים וגו' (אסתר ז, טז), ולפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכור עיקר הנס, אבל בחנוכה עיקר הגזירה היתה על שהתירשלו בעבודה, ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה, כדתניא בברייתא (אולך מדרכים, ע"מ 193 ד"כ ד"כ) שגזר עליהן אותו הרשע לבטל התמיד, ועוד אמר להם מצוה אחת יש בידם אם אתם מבטלין אותה מידם כבר הם אבודין, ואיזה זה הדלקת מנורה שכתוב בה (שמות כז, ט) להעלות נר תמיד, כל זמן שמדליקין אותן תמיד הם עומדין כו', עמדו וטימאו כל השמנים, וכשחזרו בתשובה למסור נפשם על העבודה הושיעם ה' על ידי כהנים עובדי העבודה בבית ה', ע"כ נעשה הנס גם כן בנרות, תחת אשר העירו נפשם למות על קיום העבודה, ולפיכך לא קבעום אלא להלל ולהודות שהיא העבודה שבלב, עכ"ל.

^ב גם בסימן תרפ"ב משב"ז סוף אות א' כתב כן בשם ספר המגיד, אבל לא מצאתי שם. [ובפרשת מקץ שנת תקל"ח פירשו באופן אחר, יע"ש].

^ג דעל ההעברה מלימוד התורה אפ"ל דאינן מזידיים כל כך כיון שבא מחמת קנאה, אבל על ההעברה מן החוקים שאינן מקנאין עליהם, אדרבה מונין את ישראל, זהו הזדה, והבן.

[ולכאורה יש לעיין, אם נתקנאו על חכמת התורה, היו יכולים גם הם לעסוק בדברי תורה, ולהתחכם עי"ז, דהרי תורה מונחת בקרן זוית וכל מי שרוצה יבא ויטול. אמנם מבואר במדרש איכה רבה (פרש"י ז' סימן י"ג), וז"ל: מלכה ושריה בגוים אין תורה, אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן, הדא הוא דכתיב (עוזיב א, ט) והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו, יש תורה בגוים אל תאמן, דכתיב מלכה ושריה בגוים אין תורה, עכ"ל. - וי"ל עוד, דאסור ללמד תורה לגוי, ובלי מלמד קשה ללמוד בעצמו, ומשפטים בל ידעום, ועיין בשו"ת מחנה חיים (מ"א סימן ז) שעיקר האיסור הוא על חלק הפלפולים, ועפ"י אתי שפיר דברי רבינו כאן].

^ד וז"ל: זאת חוקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה חקה,

שום שוגג, [וזהו שאומרים] וזדים ביד 'עוסקי' תורתך, על דרך אשר קדשנו במצותיו וצונו 'לעסוק' בדברי תורה, שנצטוינו לעיין ולפלפל בה (עי' טו"ז סימן מ"ז סק"ח), אם כן לא זו [בלבד] שמסר הזדים ביד המדקדקים בחקים ביותר, [אלא] אף זו מסר אותם ביד [עוסקי תורתך] ושישים בפלפולם, כמאמר החכם¹ כי מי שלא טעם טעם שמחת התרת הספיקות לא טעם טעם שמחה מעולם, ושם הארכתלי. ומפני זה אנו מחוייבים בימי חנוכה ללמוד תורה, ועבודה בלב זה תפלה והודאה, וגמילות חסדים בממוץ וגוף², עכ"ל [הועתק מספר פרי מגדים עם ביאור ג' עיני' ליד ידי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש הי"ד, יחד עם הערותיו המחכימות]. וממילא, כיון שכל עיקר ימי החנוכה נתקנו להודות ולהלל ולהוסיף אומץ בלימוד התורה בהתמדה וביגיעה, לא שייך להזכיר על זה לשון 'מבטלין תלמוד תורה'.

- ב -

והנה כשהצעתי הקושיא לפני אחד מן המשתתפים באמירת תהלים בכל יום ראשון בביהמ"ד באבוב, העיר על זה שאכן נזכר בפוסקים דאסור ללמוד חצי שעה לפני הדלקת נר חנוכה, וכמו שהביא המג"א (או"ח סימן תרע"ב סק"ה) וז"ל: ורש"ל כתב דאפי' ללמוד אסור משהגיע זמנה, ואפי' התחיל פוסק כמ"ש סימן תל"א ס"ב וכ"פ ב"ח, ונ"ל דמי שלא התפלל מעריב מדליק קודם, דא"צ זמן כ"כ וליכא למיחש שמא ישכח מעריב, וכ"כ בכ"ה שהוא נוהג כן, עכ"ל. – אבל באמת הקושיא במקומה עומדת למה לא נזכרה בדברי חז"ל, כמו שהזכירו לענין מקרא מגילה ועי' עוד באות הבא.

- ג -

ובאמת בספה"ק 'בני יששכר' (מאמרי חודש כסליו, מאמר ד' אות טו"ב) הזכיר לשון מבטלין תלמוד תורה גם על נר חנוכה, ואעתיק לך לשונו הקדוש:

הדבר לשמוע שם מתתיהו, הנה בנס דפורים תקנו משתה ושמחה והוא עבודת הושט, וחנוכה תקנו להודות ולהלל הוא עבודת הקנה, שיהיו שניהם משועבדים לעבודת הש"י, [לדבר בקנה רק בתורת ד' ועבודתו ושלא לדבר לה"ר וליצנות ורכילות וכיוצא, ובושט שלא לאכול לתאוה כבהמה ושלא לאכול דברים האסורים רק לאכול דברים הכשרים שיהיה לו כח לעבודת השי"ת] ועל פי זה פירשתי רמז הפסוק ע"ת לעשות ליי' הפרו תורתך [תהלים קיט, קנו] ע"ת בגימטריא קנה' וש"מ, דהנה בימי אחשורוש פגמו בושט שנהנו מסעודתו של אותו רשע [מגילה יב.], והושט הוא כח גופני שעל ידו ניוון הגוף, על כן היתה הגזירה על הגופות, וכאשר עזר הש"י לעמו קבעו חז"ל יום טוב ברוח הקודש סעודת מצוה בושט, ובימי היונים פגמו בלשון הרע וביטול תורה שהפגם הוא בקנה, והיתה הגזירה לבטלם לגמרי מן התורה ותפלה שהן בקנה, ולא רצו לאבד

גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, עכ"ל.

¹ כ"ה הנוסח בסידורים שלנו, אמנם ברמב"ם בסוף ספר אהבה בנוסח התפילות העתיק "ופושעים", אמנם גם זה לשון מזיד ואתי שפיר, וגם בשינויי נוסחאות במהדרו' פרענקל שם הביאו שבכמה נוסחאות איתא "וזדים" כמו אצלנו.

ועיין עוד בבית יוסף (ר"ס תרפ"ב) שהביא בשם הארחות חיים (הל' חנוכה אות ב') שהקשה וז"ל: וא"ת למה אומר זדים ביד עוסקי תורתך, ולא אומר דבר והיפוכו כמו שאמר בכל האחרים, וי"ל כי דרך הפסוק לקח דכתיב (תהלים קיט, נא) זדים הליצוני עד מאד מתורתך לא נטיתי, עכ"ל (וכציאו בטו"ז סימן תרפ"ג סק"ח, ועיי"ש במשנ"ז).

¹ לשון זה נמצא בשו"ת הרמ"א (סימן כ), ועי"ש צמחורה זו צהערב), וע"ע במצודת דוד (משלי עו, ט). ומאמר החכם הזה הביא רבינו גם באגרות א' מאגרותיו בדברי המלמד (שכידוע כתבן רבינו צלמו, כמ"ש כבר צמקוס אחר צמחורה ח"א), ובסימן תרפ"ב סוף משב"ז אות א', וסימן תקנ"ד א"א אות ה'. וכן הביא בבני יששכר (מאמרי חדשי סיון מאמר כ' אות י"ג, ומאמרי חודש כסליו-טבת מאמר ג' אות י"ט) בשם הרמב"ם. (גם ראיתי במציאו צמחורה, אבל לא לייין מקורו).

¹ וע"ע בסימן תרפ"ב משב"ז סוף אות א' שם ביאר יותר.

² בא לבאר דברי המג"א דלכן נהגו לסבב וכו', וכן מבואר במשנה ברורה (סוף סק"ג) ובשער הציון (אות ז'). אמנם יל"ע דלכאורה לא מצינו להדיא שרצו היוונים לבטל ענין גמ"ח, וכמ"ש לעיל דיש ג' עמודי עולם, ובטלו את ישראל "בתורה ועבודה". [ועי' בימילואים והערות' מה שכתבנו ליישב].

הגופות דוקא רק הנפשות, כי הדיבור בקנה הוא פעולה נפשית כמד"א נפשי יצאה בדברו [שה"ש ה, ו] ויהי האדם לנפש חיה מתרגמין לרוח ממללא [בראשית ב, ז], וכאשר עזר הש"י לעמו קבעו יום טוב במצוה להודות ולהלל בקנה, ואם כן ב' המועדים הללו ניתקנו לזכרון לשעבר הושט והקנה להבורא עולם ב"ה, והמה מסוגלים להניח שורשם ליסוד מוסד לכל השנה, על כן אמרו חז"ל [מגילה ג.] מבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה (והוא הדין לשמחת פורים [עי' מגילה ז:]) ולנר חנוכה, כי בהשתעבד הושט והקנה להש"י תתקיים התורה בלי מונע, והדברים הללו ארוכים וקצרתי בכאן, וזהו רמז הפסוק הנ"ל, עת לעשות לי"י, כשיגיע זמן הע"ת לעשות לי"י, היינו קנ"ה וש"ט בנימטריא ע"ת, אז הפרו תורתך, כי מבטלין תלמוד תורה בשבילם.

והנה כשעמדה מלכות יון על ישראל, כבר כתבתי לך כמה פעמים עמדו בחכמתם החיצוניות חכמת יון לבטל חכמות התורה ולהגביר חכמות החיצוניות חכמת יון, והוא מבחינת נחש, והנחש היה ערום וכו' [תרגו"י הוה חכים, בראשית ג א], על כן יו"ן בנו"ן רבתי דאי"ק בכ"ר בנימטריא תשי"ו סוד ב' פעמים נח"ש דכר ונוקבא דקליפה, נחש בריח נחש עקלתון, והנה ראש הדור אשר עמד לנגדם ונעשה הנס על ידו היה שמו מתתיה"ו מנין תשי"ו, נוסף בשמו מנין קנ"ה, שניתקן על ידו שעבוד הקנה להש"י להודות ולהלל לשמך הגדול, (ארשום לפי שעה למוזכרת, קר"ן השו"ר בנימטריא מתתיה"ו), עכ"ל.

והנה מצאתי בספר 'נר למאה' (עמ' קמ"ח) שעמד בזה, ומקודם הביא דברי הבני יששכר, וכתב ע"ז בהאי לישנא: וכתב בספר אמרי חיים, וצ"ע היכן אמרו לנר חנוכה, ובמגן אברהם סימן תרע"ב מביא בשם רש"ל דאפילו ללמוד אסור קודם הדלקה, אבל לא נמצא מזה בדברי חז"ל, עכ"ל.

ונראה לי לומר, שכונתו ז"ל היתה להא דאיתא במגילה, ואמר רבה בר הונא אין מועד בפני תלמיד חכם, כל שכן חנוכה ופורים וכו' [עיין] שם, הרי שכללן כאחת חנוכה ופורים, וכמו שמבטלין ת"ת למקרא מגילה, כך מבטלין לחנוכה, ע"ש.

ובאבות דר"נ פ"ד, שני ת"ח שיושבים ועוסקים בתורה ועברה לפנייהם כלה או מטה של מת, אם בידן כדי צרכן אל יבטלו ממשנתן, ואם לאו יעמדו וישנו ויקלסו לכלה וילוו למת, וכתב בבנין יהושע שם, ולפמש"כ בברכי יוסף סימן ל"ח דהא דעוסק במצוה פטור מן המצוה היינו דוקא במצות, אבל אם עוסק בתורה פוסק לכל מצוה שאי אפשר לעשות על ידי אחרים, א"כ לא קשה אמאי רשאי לבטל ת"ת להכנסת כלה, שהוא הדין לכל מצוה שא"א לעשות ע"י אחרים, ונקט הני משום דשכיחי, עכ"ל. א"כ נר חנוכה בכלל כל המצות.

אולם ממה שכתב בשלמי הגבורים פ"א דמגילה לא משמע כן, וז"ל: וכן מבטלין ת"ת לברית מילה, שהרי מילה גדולה מהוצאת המת שיש לו קוברין, ואם מבטלין ת"ת בעבור הוצאת המת כל שכן בעבור מצות מילה, כמבואר בקונטרס הראיות, עכ"ל. משמע אבל לשאר מצות אין מבטלין ת"ת, וצ"ע, עכ"ל ספר נר למאה.

- ד -

ויש לומר עוד, על פי מה שכתוב בשו"ת בית נפתלי (סימן כ"ח ד"ה ואולי, הועתק בקונטרס קול אריה לחנוכה, עמ' ס"ב, ש"ל ע"י ידידי הרה"ג ר' נפתלי עהרענרייך שליט"א, הרב ממאד), וזה לשונו: ואולי יש לומר לפי מה שידוע שאין רבינו הקדוש מסדר המשניות מזכיר במשנה כלל ענין חנוכה, וכל הלכות חנוכה, רק במסכת בבא קמא סוף פרק ו' (דף סב:) הביא מה שרבי יהודה אומר 'בנר חנוכה' פטור, אבל יותר מזה אינו מזכיר, והעולם מקשים בזה למה אינו מזכירו. ו גם דהוה ליה לעשות מסכת או פרק מיוחד לזה, כמו שעשה בשאר מצות עשה שהזמן גרמא, ובודאי יש תירוץ לזה שנעלם מאתנו, אבל עכ"פ לא אתי בזה הכלל.

ובעיקרו שמעתי אומרים, לפי שרבי מדבית דוד קאתי, כמבואר בשבת (דף נז.), רבי דאתי מדוד מהפך ודרש בזכותו, ואם כן היה לו הקפדה על בית חשמונאי שלקח להם המלוכה, ועיין ברמב"ן על התורה ריש פרשת ויחי על פסוק (בראשית מט, י) לא יסור שבט מיהודה, ומה שכתב גם בשם ירושלמי דהוריות (פ"ג ה"ב) בזה, ומאחר שהקפיד לכן לא רצה לדבר ביחוד בזה,

אך כדי שלא יאמר שחלק חלילה על המצוה זו דגר חנוכה, הביאו ברמזו שם דר' יהודה אומר בנר חנוכה פטור לגלות בקיומו, אבל יותר לא רצה להזכירו¹, עכ"ל.

ואם כן יש לומר דגם בזה הטעם כן שהעלימו ענין נר חנוכה, ולא הזכירוהו להדיא רק מקרא מגילה, והבן.

והוסיף על זה ידידי הרה"ג ר' בנימין בערקאוויטש הי"ו, דהדברים מבוארים ביותר, מאחר דמימרא הנ"ל דמבטלין תלמוד תורה מפני מקרא מגילה, מובא בש"ס בשם "בית רבי", דהנה זה לשון הגמרא במגילה שם: תניא נמי הכי כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה, מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה, קל וחומר מעבודה, ומה עבודה שהיא חמורה מבטלין תלמוד תורה לא כל שכן וכו', ע"כ. וא"כ אתי שפיר דכמו שהעלים רבי ענין חנוכה במשנה, כמו כן העלימו בסמך הזה לבטל תלמוד תורה משום פירסומי ניסא, והדברים נפלאים.

והוסיף עוד מה שהאריך בזה ב'מילואים והערות' לחיבורו 'גל עיני' הנ"ל, בענין מה שהעלים רבינו הקדוש מסדר המשניות, ענין גם חנוכה מהמשנה, וזה לשונו שם:

ואגב אכתוב בזה בענין מה שלא נשנו הלכות חנוכה במשנה, ולא נזכר בה גם חנוכה.

הנה כתב הגאון החיד"א זצ"ל בספרו דברים אחרים (דרוש ל"ב, לשבת חנוכה) וז"ל בתו"ד: ואני שמעתי, דנורקה מפי חבורה חקור דבר: אמאי רבינו הקדוש לא שנה במשנה דיני חנוכה, כי אם כלאחר ידו, במגילה (פ"ג מ"ד), בחנוכה בנשיאים (שם מ"ו) וכיוצא, ובקמא (ב"ק פ"ו מ"ו) [גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים וכו', הניח חנווני גרו מבחון, רבי יהודה אומר] אם היה נר חנוכה פטור, והיה לו לשנות לפחות פרק אחד מדיני חנוכה. וכו' בפרק ענה הרב החסיד כמהר"ר יוסף בן סמון זלה"ה ואמר, דמגילת תענית נשנית קודם המשנה, וכדתנן במתניתין פ"ב דתענית (מ"ח): "כל הכתוב במגילת תענית דלא למספד" וכו', וכבר במגילת תענית קתני דיני חנוכה, והם הברייתות שהביאו בש"ס, ומשום הכי לא הוצרך רבינו הקדוש לשנות דיני חנוכה, עכ"ד.

והג"ר אברהם בן הגר"א זי"ע בהקדמתו למדרש "אגדת בראשית" [וכ"כ בהקדמה לס' רב פעלים] ושמעתי ממר אבא הגאון (הגר"א מווילנא) זצלה"ה, שממנין שבע מסכתות קמנות, היה עוד מסכת תפילין ומסכת מזוזה ומסכת חנוכה, ולא ביאר לי בפירוש מי הביאם, ע"כ.

ובחידושי הרד"ל על המדרש (ויק"ד פ"ב אות ז) הביא דבריו, וכ' ע"ז: "ואפשר לזה רמז רב האי גאון ז"ל בתשובתו, שבתשובת הגאונים שבסו"ס 'נהרות דמשק' (שאלוניקי תקס"ב) סי' קמ"ג, שראה ביד איש אחד חכם חסיד וזקן סדר משנה תוספי על סדרים שלנו ולא זכה להעתיקו שנחפו לדרכו", עכ"ל.

¹ ובספר פני מבין עה"ת (להג"ר נתנאל הכהן פריעד זצ"ל אב"ק אויוואראש, תלמיד הקול אריה) פרשת וישב, מביא דבר זה בשם הרמ"ע מפאנו ז"ל, וז"ל: דהנה הגאון רמ"ע מפאנו כתב דלכך לא נזכר גם חנוכה במשנה, משום דרבי אתי מבית דוד שהמלוכה שלהם, ורמב"ן בפרשת ויחי כתב דלכך נעשו חשמונאים שעברו על הכתוב לא יסור שבט מיהודה, והוי מורד במלכות, עכ"ל. [וכן הובא בספר ערוגת הבושם עה"ת ח"א בדרושים לחנוכה, ובשו"ת דברי ישראל להגר"י וועלץ זצ"ל ראב"ד בודאפעסט ח"ב ליקוטי תשובות סימן קי"ב-קי"ג, ובספר דברי יואל לחנוכה ח"א אות צ', שהאריך בזה טובא בנועם דבריו הק'].

(כ"ז זה הובא בהערה מתחת לקו בקונטרס הנפלא 'קול אריה - לחנוכה', אות ל"א)

² ובשולי הגליון שם נדפס הג"ה מבן המחבר, הג"ר יוסף הכהן שווארץ זצ"ל הי"ד, וז"ל: ואנכי שמעתי לתרץ עפימ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות בפרק התכלת (מנחות פ"ד מ"א) לענין ציצית ותפילין ומזוזה, דהמשנה לא דברה על אלה המצוות דבר מיוחד, לפי שהיו דברים האל ומפורסם בזמן חבור המשנה, והיו ענינים ידועים, ואין ענין מהם נפלא משום אדם עיי"ש, וכן יש לומר בחנוכה, והבן [וע"ע בקובץ וילקט יוסף שנה ב' שנת תר"ס סימן ל"ה].

ובס' יד נאמן להגאון רבי חיים אברהם מיראנדה זצ"ל (שנת, דף ב. שאלוניקי תקס"ד) כתב בא"ד וז"ל: ובעוברו פה במחנינו זה שאלוניקי יע"א הרב בעל ספר 'שושנים לדוד' פי' על הש"ס – גדול כבוד שמו דוד פארדו נר"ו, חקרתו לפניו האי דנר חנוכה שלא נזכרה במתניתין, והשיב כי לו טעם בזה על דרך הסוד, ואנכי לא ידעתי, וברוך הוידוע.

ושוב נתקרה דעתי הקלושה בראותי דברי הר"ם במו"ל במנחות ריש פרק התכלת וז"ל: ולא דברה המשנה בדיני הציצית והתפילין והמוזזה וענין מלאכתן והברכות שחייבין לברך עליהן וכל ענינים התלויין בהם. וסבת זה בעיני לפי שהיו הדברים האלו מפורסמים בומן חיבור המשנה, והיו עניינם ידועים ונחוגים ביד כל העם וכו', ועל כן לא ראה לדבר בהן, כמו שלא הסדיר התפלה כוי לפי שהיה מפורסם כוי אבל חברו ספר גמרא וביאורו, עכ"ד.

וכן כתב החתם סופר בחידושו (ניטין עה. ד"ה כנס) וז"ל בא"ד: ואל תתמה שהרי בשום מקום במשנה לא נזכר שיניח אדם תפילין, ושבגד של ד' כנפות חייב בציצית, אלא תפילה של ראש אינו מעכב של יד (מנחות פ"ד) ותכלת אינו מעכב לבן, ולא תנן חייב אדם להדליק נר חנוכה, אלא גץ שיוצא ר' יהודה אומר בנר חנוכה פטור (ב"ק פ"ו מ"ז), ונר חנוכה גופא היכי הוזכר במשנה, אלא רגילים היו בכך ולא הזכיר, עכ"ל.

אמנם במקורות אחרים מצינו ביאור אחר בשם החתם סופר בזה, והוא בס' חוט המשולש החדש (עמ' קמ"ה), בזה"ל: מרגלא בפומיה דהחתם סופר זי"ע, כי גם חנוכה לא נזכר כלל במשנה, ואמר טעמו, כי רבינו הקדוש מסדר המשנה היה מזרע דוד המלך ע"ה, וגם חנוכה נעשה על ידי בית השמונאים – שתפסו המלוכה ולא היו מזרע דוד, וזה הרע לרבינו הקדוש, ובכתבו המשנה על פי רוח הקודש נשמט הנם מחיבורו, עכ"ל. וכע"ז מובא בס' חסדי אבות להג"ר יצחק יודא מרינק זצ"ל (חתן בעל השם משמואל) סי' י"ז אות י"ז בשם החידושי הר"ם זי"ע].

ובשו"ת מהריא"ץ להגריא"צ וויינבערגער זצ"ל אב"ד מארגרעמן – תלמיד החת"ס (או"ח סי' ע"ח) ביאר דברי החת"ס, וז"ל: והנה מה שכתבת שיש בענין זה ח"ו חה"ש לאמור על רבינו הקדוש שבעבור כבודו וכבוד בית אבותיו יסתיר לפרסם הנם, ע"כ, אולם זה ודאי לא היה כוונת מרן חת"ס דרבינו הקדוש לא הזכיר גם חנוכה במשנה משום כבודו או כבוד בית אבותיו, אלא אדרבא דכוונת מרן ז"ל, דגם זה עשה רבינו הקדוש לשם שמים, כמו דכל מעשיו היו לש"ש, כלומר, מאחר דחשמונאים דעל ידיהם נעשה הנם, והמה על ידי זה עשו שתפסו המלוכה מזרע דוד, ולהכי לא הזכירם במשנה, ולא מחמת כבודו וכבוד בית אבותיו, עכ"ל.

- ה -

ובדרך צחות ושחוק מכאיב יש לומר, שראו חז"ל ברוח קדשם כמה 'ביטול תורה' יוגרם בימי החנוכה ע"י כל המשחקים" והפארטים למיניהם, ולכן גזרו אומר שלא להזכיר ענין ביטול תורה בחנוכה, כי דיה לצרה בשעתה.

^א עיין בביאור הלכה (או"ח סימן תר"ע ד"ה ונהגין לומר זמירות ותשבחות וכו') שכתב וז"ל: עיין בתשובת מהרש"ל סימן פ"ה שכתב שראוי שהשמחה תהא מעורבת ובלולה בשמחת תורה ואל תבטל מקביעותך עכ"ל ובעו"ה יש אנשים שתחת זמירות ותשבחות שראוי להלל להש"י על הניסים שעשה לנו הם מרבים בשחוק הקרטין והרבה הרעישו הסה"ק ע"ז והשומר נפשו ירחק מזה, עכ"ל.

ובספר "קב הישר" (סוף פרק צ"ו) כתב וז"ל: תחמיצנה. והנה מספר הנרות של חנוכה הן ל"ו ושמונה שמים, ומנהגן של ישראל תורה הוא שהמנהג ליתן את השמש המדליק למעלה מהנרות של חנוכה ורמז לדבר "שרפים עומדים ממעל לו" (מצאתי כתוב בספר מהרי"ל), וא"כ לפי זה יש קדושה גדולה גם כן בנרות של השמים, אשר הן יותר קצת גדולים מן הנר של חנוכה, שהנר השמש הוא דוגמת הכהן שהיה מדליק נרות בבית המקדש ודוגמת שרפי מעלה המדליקין בוצינין קדישין שיאירו פני כסא כבודו יתברך. ומכאן תראה הפגם הגדול הזה שראיתי בעו"ה שרוב העם נוהגים שלוקחים נר השמש מן הנרות ועושין לאורו עסקי חול, ומכל שכן עתידין ליתן את הדין מהעון פלילי שמשחקין באור השמש בקלפים שקורין קארטיין או בקביא"ת שקורין ווערפיל, ואינם יודעים שהשמים הם קדושה יתירה יותר מנר חנוכה, כמ"ש הרב הגאון מהרי"ל ז"ל הרמז "שרפים עומדים ממעל לו" ר"ל שהשמים עומדים ממעל להל"ו נרות של חנוכה, על כן המזלזל במצוה זו בוודאי עונשו יהיה קשה מאוד, וכל מי שמדקדק במצוה זו ואינו מזיז את השמש ממקומו יזכה לראות נרות העתידין להדליק בבית קדשינו במהרה בימינו אמן, עכ"ל.

לשון הקושיא באידיש:

אינטערסאנטע קושיא לכבוד חנוכה – תש"פ לפ"ק

ס'איז באקאנט אז חנוכה קומט אראפ די "אור הגנוז", כי נר מצוה ותורה אור, און ווי די בני יששכר איז מאריך דערין אין זיינע מאמרים, און דעריבער ווערן יעדעס יאר נתחדש פרישע הונדערטע אדער טויזנטע תירוצים אויף די בית יוסף'ס קושיא, אבער מענטשן זוכן דאך אלץ פריש, ואין בית המדרש בלא חידוש, האב איך לעצמענס געהערט זייער א שיינע קושיא אויף חנוכה, וואס בעלי דרשנים וועלן זיך מחיה זיין דערמיט צו מחדש דערויף תלי תלין פון חידושים, און דאס איז די קושיא:

חכמינו ז"ל זאגן אין מסכת מגילה (דף ג' ע"א) "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", און אזוי ווערט גע'פסקנט אין רמב"ם (ריש הל' מגילה) און אין שולחן ערוך (אור"ח סימן תרפ"ז סעיף ב') "מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה". און ווי באקאנט די גרויסע חשיבות פון "מקרא מגילה" איז וועגן "פרסומי ניסא" וואס וועגט איבער אלעס, שטעלט זיך די קשיא, אז "נרות חנוכה" האט מען דאך אויך מתקן געווען וועגן "פרסומי ניסא", און אסאך דינים זענען פארהאן וואס מ'איז מחמיר ביי חנוכה וועגן די געוואלדיגע ענין פון פרסומי ניסא, אויב אזוי שטעלט זיך די קושיא, פארוואס האבן נישט חז"ל דערמאנט ביי חנוכה אויך אז "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה"?

תשובת הרה"ג ר' משה לייבוש באב"ד שליט"א

בעמח"ס "תורה ברורה" על חמשה חומשי תורה, וש"ס

אולי י"ל שאע"פ שאפשר לקיים מצות לימוד התורה ע"י קריאת המגילה, התקינו חז"ל מצות קריאת מגילה, דהיינו שיש לבוון דוקא על מצות הקריאה אבל לא לבוון לקיים מצות לימוד התורה, וזה הכוונה "מבטלין ת"ת לקריאת מגילה", שלא יכוון לקיים בזה מצות לימוד התורה אלא לבטל מצות לימוד התורה ולכוון רק לקיום מצות קריאת המגילה.

תשובת עורך הגליון הנפלא "נחלתינו"

מקופיא אפשר לתרין שבהדלקת נר-חנוכה אין ניכרת ההפסקה כל-בך, כי אחרים יכולים להכין הכל לבעה"ב, והברכות וההדלקה אורכות דקות מעטות, וכפי שנהג החזו"א זצ"ל להדליק תוך כדי תלמודו ושב לתלמודו, בידוע (אינני מדבר למנהגנו שהכל נעשה בעסק גדול, בתפילות ובקשות ומזמורי שבת ופזמוני תהלה, לפני ולאתריה), אבל בקריאת המגילה, כל אחד ואחד עסוק בה בעל-כרחו זמן ניכר, אם בקריאה אם בשמיעה, ולכן הוצרכו להודיענו זאת דווקא במקרא מגילה.

תשובת הרה"ג ר' שלמה דוד קליין שליט"א

דומ"ץ בק"ק בעלזא לונדון - ומח"ס "אוצר תשובות" ושא"ס

בס"ד, פרוס חג החנוכה תש"פ לפ"ק

לכבוד ש"ב המכובד מאוד נעלה הרה"ג המפורסם מזכה הרבים

מוה"ר אלכסנדר קנאפפלער שליט"א

מחבר ספרים וקונטרסים חשובים

אחדשה"ט באה"ר

קיבלתי שאלתו המחוכמת מדוע לא נאמר בחנוכה מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה, ולענ"ד התשובה הוא בפשיטות, דהאמת יש להקשות מדוע הצריכו להדגיש שמבטלין ת"ת לצורך מקרא מגילה, והלא דבר פשוט הוא שהרי התורה ניתנה כדי לעשות ולקיים, וכמו שמבטלין ת"ת לנטילת לולב ושאר מצוות.

אלא הביאור הוא פשוט כמו שכתב המשנ"ב בסי' תרפז סק"ג "רצונו לומר וכו' אפ"ה צריך לבטל ולילך לקרותה בציבור משום ברב עם הדרת מלך". ועל דרך זה מבואר שם בערוך השלחן. והיינו דלא סגי לקרות המגילה בביתו אלא צריך לילך לקרותה בציבור, ומשא"כ לענין חנוכה אדרבה המצוה הוא להדליק בבית.

ובעיקר הדבר לבטל מלימודו להדלקת נר חנוכה, מבואר כן בפשיטות בב"ח [סי' תרע"ב ס"ב] דצריך להפסיק מלימודו לצורך הדלקת נר חנוכה דהוי מצוה עוברת, והעתיקהו האחרונים. אבל אין צריך לטעמא דפרסומי ניסא וכמו שנתבאר.

ואסיים בברכה שיזכה מע"כ להמשיך להפיץ מעיינותיו חוצה לשמחת לב מבקשי ה'

שלמה דוד קליין

דומ"ץ בק"ק בעלזא לונדון

תשובת הרה"ג ר' אהרן הכהן פערל שליט"א

מחבר ספרים חשובים

בס"ד

שוכט"ס לכבוד ידידי וידיד כל בית ישראל רב האי גאון צנא מלא ספרא מזכה את הרבים
בפעולותיו הכבירים זה רבות בשנים כולם שוים לטובה

מוה"ר אלכסנדר אליעזר שליט"א

בדבר הקושיא הנפלאה למה לא אמרו מבטלין ת"ת להדליק נר חנוכה, כדאי לציין שבספה"ק בני
יששכר באמת כתב שגם בשביל הדלקת נר חנוכה מבטלין תלמוד תורה, עיין במאמרי חדשי כסלו
טבת (מאמר ב' אות ל"ב) וז"ל: עת לעשות ל"י הפרו תורתך (תהלים קיט, קכו) ע"ת בגימ' קנ"ה וש"ט רמז
לימי חנוכה ופורים, חנוכה בקנה להודות ולהלל, פורים משתה ושמחה, בשני עתים הללו הפרו
תורתך, כי מבטלין תלמוד תורה למקרא מגילה ונר חנוכה, עכ"ל.

וכן כתב הבני יששכר באריכות יותר (שם מאמר ד' אות ט"ו) וז"ל: הנה בנס דפורים תקנו משתה
ושמחה והוא עבודת הושט, וחנוכה תקנו להודות ולהלל הוא עבודת הקנה, שיהיו שניהם משועבדים
לעבודת הש"י, [לדבר בקנה רק בתורת ד' ועבודתו ושלא לדבר לה"ר וליצנות ורכילות וכיוצא, ובושט
שלא לאכול לתאוה כבהמה ושלא לאכול דברים האסורים רק לאכול דברים הכשרים שיהיה לו כח
לעבודת הש"י] ועל פי זה פירשתי רמז הפסוק ע"ת לעשות ל"י הפרו תורתך [תהלים קיט, קכו]
ע"ת בגימטריא קנ"ה וש"ט, דהנה בימי אחשורוש פגמו בושט שנהנו מסעודתו של אותו רשע [מגילה
יב.], והושט הוא כח גופני שעל ידו ניזון הגוף, על כן היתה הגזירה על הגופות, וכאשר עזר הש"י
לעמו קבעו חז"ל יום טוב ברוח הקודש סעודת מצוה בושט, ובימי היונים פגמו בלשון הרע וביטול
תורה שהפגם הוא בקנה, והיתה הגזירה לבטלם לגמרי מן התורה ותפלה שהן בקנה, ולא רצו לאבד
הגופות דוקא רק הנפשות, כי הדיבור בקנה הוא פעולה נפשית כמד"א נפשי יצאה בדברו [שה"ש ה,
ו] ויהי האדם לנפש חיה מתרגמין לרוח ממללא [בראשית ב, ז], וכאשר עזר הש"י לעמו קבעו יום
טוב במצוה להודות ולהלל בקנה, ואם כן ב' המועדים הללו ניתקנו לזכרון לשעבד הושט והקנה
להבורא עולם ב"ה, והמה מסוגלים להניח שורשם ליסוד מוסד לכל השנה, על כן אמרו חז"ל מבטלין
תלמוד תורה למקרא מגילה (והוא הדין לשמחת פורים) ולנר חנוכה, כי בהשתעבד הושט והקנה להש"י
תתקיים התורה בלי מונע, והדברים הללו ארוכים וקצרתי בכאן, וזהו רמז הפסוק הנ"ל, עת לעשות
ל"י, כשיגיע זמן הע"ת לעשות ל"י, היינו קנ"ה וש"ט בגימטריא ע"ת, אז הפרו תורתך, כי מבטלין
תלמוד תורה בשבילם, עכ"ל.

ידידו עוז דושה"ט,

אהרן הכהן פערל

תשובת הרה"ג ר' ליפא פּעקעטע שליט"א

מח"ס "אור הלבנה", וש"ס

למעלת כבוד מערכת הגליון הנפלא הנקוב בשם

'דמשק אליעזר'

הנה שמעתי הקושיא לחנוכה תש"פ, ואמרתי לבוא בקוצר אמרים באיזה תירוצים כיד ה' הטובה עלי
[וצירפתי והוספתי לזה גם מה שחידש ידידי הגר"צ ראזענבערגער הי"ו].

א] כיון שעצם הדלקת נר חנוכה אינו לוקח הרבה זמן, ובאיזה רגעים יכול להדליק ולשוב ללימודו, פשיטא דצריך להפסיק מלימודו ולהדליק, ולא הוצרך להזכירו בפירוש.

ב] במקרא מגילה אמרו "כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן כולן מבטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה", והיינו לענין מקרא מגילה דבלאו הכי לא היו צריכין לבטל, אבל ביומין דחנוכה, בהגיע הזמן ממילא צריך לבטל מאמצע לימודו כדי לקרות קריאת שמע דאורייתא, וכן לתפילת מעריב, וממילא לא הוצרכו לומר שיבטל מתלמוד תורה להדלקת נר חנוכה, כי ממילא מבוטל ועומד מוזמן קר"ש ותפילה.

ג] במצות מעשיות פשוט דמבטלין תלמוד תורה בשבילו, דכל עיקר לימוד התורה הוא רק ללמוד וללמד לשמור ולעשות, משא"כ מקרא מגילה שהוא ג"כ לימוד, הוצרך לומר שמבטלין בשבילו תלמוד תורה².

ד] נר חנוכה מדליקין בגו ביתא, ונמצא שהעוסק בתורה אין צריך באמת לבטל תורה בשבילו, שהרי יכול להדליק ע"י אשתו ובני ביתו, ושפיר יוצא על ידם [והגם שמי שאין לו אשה צריך להדליק בעצמו, אבל כיון שע"פ הרוב יכול לצאת ע"י אחרים לא הזכירו ענין הביטול], משא"כ במקרא מגילה שהוא חובת הגוף ולא חובת בית, וצריך לקרות או לשמוע

² עיין בשו"ת בית אפרים (או"ח סימן ס"ז וס"ח) שנשאל מאת מחותנו הגאון הגדול ר' יעקבא סג"ל לנדא, וז"ל: חייב אינש לבסומי כיום הזה עד אשר לא אדע מה זה שאמרו של בית רבי מבטלין ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה, הלא קריאתה זו היא תלמוד תורה, וכן השומע כעונה, ומה ביטול תורה שייך לומר על העוסק בקריאת המגילה, ומה גם למאי דמסיק אסתר ברוח הקודש נאמרה הרי היא כאחד הכתובים מקראי קודש המה ודאי הן הן דברי תורה, וכו', ואולי כאשר יפיג ייני תתישב דעתי למצוא פשר דבר, ועתה אמרתי דאגה בלב איש ישיחנה וכו', עכ"ל.

והרב בית אפרים השיב לו נאמר: גברא רבה חזינא. ותיובתא לא חזינא. ולא מידי קאמינא. כי הייתי כגבר עברו יין והחכמה מאין. ואעלים עיני. עד פג ייני. ואתבונן אליו בבוקר. כי לתכלית הוא חוקר. בהא דאמרין בריש מגילה מכאן סמכו של בית רבי שמבטלין ת"ת ובאים לשמוע מקרא מגילה דמה ביטול תורה יש בזה, הא גם קריאת המגילה תורה היא, ובפרט למ"ד מגילת אסתר ברוה"ק נאמרה, והרחיב הדברים ברוחב בינתו. ואומר אני עד שכ"ת שואל ודורש בזה שניתן לדחות ולומר שקריאתה אינה תורה רק קריאתה זו הלילא ופרסומי ניסא, ולא מבעיא למ"ד נאמרה לקרות ולא נאמרה לכתוב דא"ש, אלא אפילו למ"ד נאמרה לכתוב אין הציווי לכותבה כדי ללמוד מתוכה כמו נביאים וכתובים, רק משום מצות קריאה, שכך תיקנו עפ"י ר"ה"ק לקרותה מתוך הכתב, וגם למ"ד לא נאמרה לכתוב מודה שניתנה לכתוב מדרבנן כמ"ש התוספות, ומכל מקום כשקורין בה אין בה רק משום קיום מצות קריאה, שהקריאה אינה כדי להתלמד, רק למען יספרו לבניהם דור אחרון אשר הגדיל ד' לעשות עמנו ופרסום תקפו של נס, ואינו דומה לשאר נביאים וכתובים שנאמרו ברוה"ק ומסרום לעם ד' בתורת דברי קבלה כדברי תורה ללמוד בהם ולתכלית זה הם כתובים ומסורים לעם ה' אלה, משא"כ במגילה שניתן לכתוב לשם מצות קריאה, ואין מקיים מצות ת"ת בקריאתה, רק מצות חכמים בקריאתה לבד, ולכן אפילו הלועז ששמע אשורית יצא, ואם הוא קורא המגילה באמצע השנה אף אם מבין מה שקורא אינו דומה לקורא בנביאים וכתובים שניתנו ללמוד ולא לשם מצות קריאה בלבד וכו', עכ"ל. יע"ש עוד שהאריך בזה.

בעצמו כל אחד ואחד, הוצרכו לומר שמבטלין תלמוד תורה בשבילו.

ה] עיקר החידוש במקרא מגילה שמבטלין תלמוד תורה בשבילו, הוא כדי לשמוע המגילה בציבור, כמבואר במג"א סימן תרפ"ז (סק"ב וסק"ג), ואילו נר חנוכה אין דינו להיות בציבור, אדרבה נתקן להדליק נר איש וביתו, ובמילא לא שייך לומר מבטלין תלמוד תורה בשבילו.

ו] הלימוד דמבטלין תלמוד תורה נלמד בק"ו מעבודה, והנה עיקר העבודה בבית המקדש הוא רק ביום [דדם נפסל בשקיעת החמה, ובלילה רק גומרין עבודת ההקטרה וכו'], אבל בלילה ליכא עבודה, ונר חנוכה הוא בלילה, וא"כ לא שייך לומר דמבטלין תלמוד תורה בשבילו קל וחומר מעבודה, והבן.

ז] נר חנוכה, האריכו בספרים הק' ובפרט בספרי חסידות, דנר מצוה ותורה אור, ונרות חנוכה משפיע אור תורה אור הגנוז ע"י ל"ז נרות, ע"י בספה"ק בני יששכר שהאריך בזה, וא"כ ע"י הדלקת נרות חנוכה אין מבטלין תלמוד תורה, אדרבה ע"י מרבין לימוד התורה, משא"כ במקרא מגילה, דעיקרו שמחת פורים שהוא ענין שכרות, דחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, והרי שיכור פטור מכל המצות ומתלמוד תורה, וזה הוא ענין ביטול תורה.

ליפא פעקעמע

וויליאמסבורג יצ"ו

תשובת הרה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א

מרבני כולל תורה ויראה דרב"י מסאטמאר - וויליאמסבורג יצ"ו

אל מעלת כבוד הרה"ח ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

הגליון הנפלא "דמשק אליעזר" הגיע לידי, וברכתי עליו ברכת הנהנין, ועוד חזון למועד להעיר ולהאיר בנועם אמרותיו. וכעת על של עתה באתי, במה שביקש ישוב להקושיא למה לא נזכרה שמבטלין תלמוד תורה בשביל הדלקת נר חנוכה, כמו שאמרו לענין מקרא מגילה.

א] הנה לכאורה יש לומר בפשטות, דכיון שהדלקת נרות חנוכה צריך להיות בחצי שעה הראשון של הלילה, ואי לא אדליק מדליק, א"כ פשיטא דמבטלין תלמוד תורה בשבילו, וכמו בבדיקת חמץ בסימן תל"א דמיקרי עברינא אם מתעצל ואינו בודק מיד בלילה, אע"פ שיכול לבדוק גם באמצע הלילה, וק"ו בן בנו של ק"ו בהדלקת נרות חנוכה דעיקר זמנו רק בחצי שעה הראשון, ועבר זמנו בטל קרבנו, דבוודאי צריך לבטל תלמוד תורה בשבילו ולהדליק נר חנוכה משום פרסומי ניסא.

ב] ועוד יש לומר, דרק לענין מקרא מגילה, דהוה אמינא מאי אולמיה האי לימוד מהאי לימוד, הוצרך לחדש שמבטלין בשבילו תלמוד תורה, ואע"פ שאינו ביטול בכמות הלימוד רק באיכות הלימוד, (וכמו שהאריכו בזה בספרים, ואכמ"ל), אבל לענין נרות חנוכה לא היה הוה אמינא שיפטר ממנה ע"י לימוד התורה.

ברוך מיללער

כולל תו"י דרב"י מסאטמאר, סניף זופניק - וויליאמסבורג יצ"ו

תשובת הרה"ג ר' נחום יצחק גרויז שליט"א

אבן יקר בעיר בארא פארק יצ"ו

בס"ד

ליל ב' פרשת וישלח תשי"פ

לכבוד מערכת דמשק אליעזר

על דבר הקושיא שהקשה המערכת, על הא דאמרו חז"ל (מגילה ג' ע"א) מבטלין ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה, והנה גודל חשיבות מקרא מגילה הוא משום פרסומא ניסא, וכמו כן נרות חנוכה נתקנו משום פרסומא ניסא, וא"כ למה לא אמרו חז"ל כמו כן 'מבטלין ת"ת להדליק נר חנוכה?

תשובה: באמת מבטלין ת"ת בשביל כל המצות כגון שופר סוכה ולולב, וכמו כן בשביל כל המצות כשא"א לעשותה ע"י אחרים וכדאמרינן במו"ק ט' ע"ב, והטעם כתבו הפוסקים דא"כ כיון שצריך ללמוד כל רגע, לעולם לא יתחייב בשום מצוה. והחידוש אצל מקרא מגילה הוא, שאפילו אפשר לקרותה ביחיד, ואפילו בעשרה, מבטלין ת"ת דרבים אפילו של ק' אנשים כדי לשמוע מקרא מגילה בבית הכנסת משום ברב עם וכמבואר בסי' תרפ"ז ס"ב ובפוסקים שם, ודבר זה לא שייך בחנוכה, שהרי אדרבה מצות נר חנוכה נר איש על פתח ביתו, ומה שמבטל קצת מזמן לימודו כדי לקיים המצוה, הרי זה דומה לשאר כל המצות שמבטלין ת"ת כדי לתקוע בשופר ולאכול מצות ומרור וסוכה ולולב.

ומה שאפשר להקשות, דמ"מ טעמא בעי, מ"ש פורים דמשום פרסומא ניסא תקנו שיקראו המגילה בעשרה וכמש"כ בסי' תרפ"ז ס"ב, ומשום ברב עם הדרת מלך אפילו יש לו מנין של ק' אנשים צריכין לילך לביהכ"נ וכמבואר בסי' תרפ"ז ס"ב ובפוסקים שם, ומ"ש בחנוכה תקנו שכל אחד ידליק בעצמו ומשום פרסומא ניסא ידליקו על פתח ביתו מבחוץ, וא"א לצאת ע"י מה שמדליקין בביהכ"נ וכמש"כ הרמ"א בסי' תרע"א ס"ז, והמהדרין מדליקין נר לכל אחד ואחד ואין סומכין על הבה"ב, וצריך ביאור החילוק.

ושמעתי דבר נאה מידידי הרה"ח ר' חיים גאנצפריד נ"ו, דבפורים היה הגזירה להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים, ואם נולד יהודי לא היה אפשר לו להנצל, וע"כ כשניצולו היה נס אחד לכולם לכן תקנו שכולם יחד יודו ויספרו הנס ע"י קריאת המגילה בציבור וברוב עם הדרת מלך, משא"כ בחנוכה היה צרות ושמדות, וניתנה הרשות לכל אחד להנצל, והיינו דמי שהמיר דתו היה ניצול, נמצא שהיה צרה ונסיון פרטי לכל אחד ואחד, וכשניצולו כ"א ניצול בפני עצמו, ולכן זכר לנס תקנו ג"כ שכל אחד ידליק בפני עצמו על פתח ביתו, והמהדרין מדליקין כ"א בפני עצמו להראות שכל אחד מבני הבית היה בצרה וניצול בפני עצמו, שהרי בודאי היה אז שראש המשפחה החליט להמיר דתו ולהשאר בחיים, אבל בני משפחתו לא הסכימו עמו והיו מוכנים ליהרג, או להיפך, לכן כל אחד מדליק בפני עצמו כדי להראות שאפילו אם ראש המשפחה השתמד ח"ו אני נשארתי באמונותי, ודפח"ח.

ועפ"ז אולי נוכל להבין שיטת הרמב"ם ריש פרק ג' שכתב והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים, וכבר העירו המפרשים שמשמע שהבעה"ב עצמו מדליק כפי מנין בני ביתו, ולכאורה צ"ב הסברא במה יהיה תלוי מנין הנרות כפי מנין בני ביתו. אבל לדברים הנ"ל י"ל דהבעה"ב רוצה להראות שאצלו כולם היו בצרה כי כולם היו מוכנים להשאר יהודים.

ובדרך רמז י"ל, דבנס חנוכה שהיה ע"י המנורה שמראה על אור התורה, וכמאמרם ז"ל (ב"ב כ"ה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום, אנו רוצין להראות שכל אחד ואחד בפני עצמו יש לו חלק בתורה ורק הוא יכול לחדשו, ועל כן כ"א רוצה להראות בפני עצמו.

נחום יצחק גרויז ב.פ.

תשובת ש"ב הר"ר משה מרדכי קנאפפלער הי"ו

אבן יקר בעיר מאנסי יצ"ו

לכבוד מיין טייערע פעטער, עוסק בצרכי ציבור ומזכה את הרבים,

הרב ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

קודם כל, א גרויסן ישר כח פארן מיך שיקן די הערליכע קונטרסים "דמשק אליעזר", וואס איך טוה טאקע ארויספרינטן, און איך בין מזכה מיינע חברים אין מאנסי דערמיט.

איך האט געשיקט די קשיא פארוואס האבן חז"ל נישט געשריבן אז "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה"? און איך בין זיכער אז פילע רבנים, פוסקים און בני תורה וועלען ענטפערן שיינע תשובות, בהלכה ובאגדה, זה בכה, וזה בכה, אזוי ווי אייביג וואס די חשובע רבנים שרייבן אייך שיינע תשובות.

אבער אויב איך מעג, וועל איך אויך געבען א טעם, בדרך צחות. און היות איך האב דעת בעל הבית, נישט דעת תורה, וויל איך שוין פאראויס זאגן, אז לתקוני אני מתכוון, און אויב איך שרייב ח"ו עפעס אנטקעגען דברי חז"ל בשוגג, מעיקרא אני מתחרט עליהן, און ווי די חשובע באבע, דיין מאמע די רעבעצין ז"ל, האט זיך אמאהל אויסגעדרוקט (ווען די זיידע זצ"ל האט מעורר געוועהן אז אין גמרא שטייט אנדערש), "I am sorry פאר די הייליגע גמרא".

האט איך געטראכט אזוי... פורים איז דא א גרויסע ענין פון מאכן סעודות. אבער חנוכה, שטייט דאך קלאהר אין חז"ל, אז די עיקר איז הלל והודאה. ווי עס איז מבואר בפירוש אין שולחן ערוך אורח חיים סימן תר"ע: "ריבוי הסעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשתה ושמחה". די אחרונים זאגן שוין, אז עס איז יא דא א ענין ווייל אין די טעג איז אויך געוועהן "חנוכת המזבח". אבער די עיקר מצווה איז הלל והודאה. עס איז אויך מבואר אין די ספרים הקדושים, בפרט אין ספרי חסידות, די אור וואס קומט אראפ אויף די וועלט אין די ימי החנוכה. ממילא פארשטייט מען דאך אז מען דארף גאר מוסיף זיין אין לימוד התורה, און נישט ח"ו לערנען ווייניגער.

און איך דערמאן מיך, אמאהל, ווען עס איז נאך געוועהן די מנהג אז חסידישע בחורים לערנען א סדר פארטאגס פארן דאווענען, זענען געוועהן בחורים וואס פלעגן זיך אביסל מתרשל זיין אין די פארטאגס סדר אין די ימי החנוכה. ווען מיין חשובער ראש ישיבה, הרב ר' הערשל גראסס ז"ל, האט זיין מעורר געוועהן, האבן זיי זיך פארענטפערט אז זיי זענען געוועהן אויף שפעט ביי א משפחה חנוכה-פארטי. האט די חשובע ראש ישיבה געקלאגט ביי איינע פון די מוסר שיעורים, אז ליידער היינט מאכט מען פילע גרויסע "חנוכה פארטיס" וואס א חוץ פארשידענע מכשולות וואס קומען ארויס, מאכט מען אויך זיכער אז די פארטי איז א "זכר להשכיחם תורתך".

איך קום דא נישט ח"ו אוועקצומאכן די חתונה מסיבות, וואס איז יא אן ענין, בפרט אויב מען טוט עס ערליך, און מען זינגט זמירות חנוכה און מען זאגט דברי תורה, נאך דערצו חסידים וואס גייען צום רבין זעהן די עבודה פון חנוכה ליכט צינדען. אדרבה. אבער אפשר דאס האבן חז"ל אונז געוואלט מעורר זיין. אוודאי דארף מען מבטל זיין לימוד תורה און גיין צינדן חנוכה ליכט, לכתחילה גלייך ביים זמן "בשעה שבני אדם מצויין בשוק". אבער חז"ל האבן געוואלט אז עס זאל נישט זיין קיין "גרויסע מבטלין תלמוד תורה". און אוודאי זאל מען נישט מאכן קיין זכר להשכיחם תורתך. און אזוי וועט מקויים זיין אז מיר האבן מנצח געוועהן די יונים וואס האבן געוואלט "להשכיחם תורתך".

ישר כח,

משה מרדכי קנאפפלער

מאנסי, יצ"ו

אל מעלת כבוד עורכי הגליון הנפלא 'דמשק אליעזר' הע"י

ראיתי הקושיא הנפלאה לחנוכה תש"פ, וראויין הדברים למי שאמרן, ואציין בזה מה שמצאתי שהעיר בזה בקובץ 'ויען שמואל' חלק ח' (סימן ז', עמ' ע"ו) במאמר "לימוד ברבים לפני הדלקת נר חנוכה", וזה לשונו בתוך דבריו: והנה בקריאת המגילה כתב מרן ז"ל בסימן תרפ"ז סעיף ב' מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה וכו' ע"ש. אבל גבי הדלקת נר חנוכה לא כתב דמבטלין.

[א"ה, אפשר לומר דהוצרך ללמדנו זה גבי מקרא מגילה משום דהוה טעינן דכיון דזמנה כל הלילה ושל יום זמנה כל היום א"כ אין מבטלין תלמוד תורה בשבילה כיון דיש לו זמן רב לקרותה דודאי אינו ממשיך בלימודו כל היום או כל הלילה לכך לימדנו דאפילו הכי מבטלין לא כן נר חנוכה דזמנו רק חצי שעה עד שתכלה רגל מן השוק ודאי מבטלין דבזמן מועט כזה חיישינן שמא יפשע ולא ידליק. אי נמי הוצרך ללמדנו גבי מקרא מגילה משום דהוה טעינן דכיון דחוזרין וקורין אותה ביום אין מבטלין תלמוד תורה בשביל קריאתה דאפילו אתרמי דשכח לקרותה בלילה יכול לקרותה ביום ובפרט לפמ"ש הגה"מ הביא דבריו המג"א דעיקר מצותה ביום לכן לימדנו דאפילו הכי מבטלין לא כן נר חנוכה דאין זמן הדלקתו רק בלילה ורק חצי שעה אין צריך ללמדנו דודאי מבטלין דחיישינן שמא יפשע דהרי תרוייהו משום פרסומי ניסא ותרוייהו חיובם שוה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בריש הלכות חנוכה. הני"ך ס"ט], עכ"ל. ואסיים שתזכו להמשיך בעבודת הק' להגדיל תורה ולהאדירה, עדי נזכה במהרה לביאת משיח צדקינו בב"א.

אפרים סופר

פה ברוקלין ניו יארק יע"א

אמע"ב עורכי הגליון הנפלא "דמשק אליעזר" הע"י.

בדבר אשר שאלתם למה לא נזכר שמבטלין תלמוד תורה בשביל הדלקת נר חנוכה, הגם שבגמרא אכן לא מבואר, אבל בפוסקים מבואר, והנני לציין:

כתב המהרש"ל בשו"ת שלו ריש סימן פ"ה וזה לשונו: דיני חנוכה בקיצור מחיבור הגדול הנקרא ים של שלמה. זמן הדלקת נרות חנוכה משתשקע החמה עד זמן שתכלה רגל מן השוק ולא מקדימין ולא מאחרין ומיד כשהתחיל זמנו לא לאכול ואף לא ללמוד עד שידליק ואם התחיל פוסק, עכ"ל.

והביאו ג"כ המג"א (סימן תרע"ב סק"ה), וז"ל: וידליק כשהוא לילה, ובני ביתו מקובצים יחד (מ"צ) וטוב להדליק קודם אכילה (מנהגים) ורש"ל כתב דאפי' ללמוד אסור משהגיע זמנו ואפי' התחיל פוסק כמ"ש סימן תל"א ס"ב וכ"פ ב"ח, עכ"ל.

וז"ל הב"ח שם: פסק נראה דאפילו ללמוד אסור משעה שהגיע זמן הדלקת הנרות שמא יטרד בלימודו וישכח מלהדליק וכדין בדיקת חמץ לעיל בסימן תל"א עיין שם, ואפילו התחיל ללמוד פוסק ומדליק הנרות וכמו שקבעתי ההלכה לשם (בסעיף ד'), ואפשר דאף לה"ד יונה דמיקל בחמץ מודה בנר חנוכה דצריך להפסיק דהא אחד לישנא אם יעבור הזמן דרגל מן השוק שוב אינו מדליק אם כן ה"ל מצוה עוברת ופשיטא דצריך להפסיק. ע"כ הפסק, עכ"ל הב"ח.

יעקב לענעראוויטש

מאנסי ניו יארק

דברי תורה שחידשתי ביום ה' דחנוכה, א' ויגש תשע"ח לפ"ק

ביום פדיון הבן של נכדי היקר כמר שמואל פנחס הי"ו, בן לנכדי מו"ה נפתלי חיים הי"ו, בן לבני מו"ה רפאל אהרן הי"ו

מורי ורבותי! הרי צריכים לדבר מענינא דיומא, ובכן נדבר מעניני חנוכה. דהנה בשו"ע נפסק בב' מקומות, הן בהל' חנוכה (סימן תרע"ח סעיף א') והן בהלכות שבת (סי' רס"ג סעיף ו'), דמו שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר שבת, יקנה נר שבת מפני שלום ביתו, ובהלכות שבת הוסיף המחבר "דאין שלום בכית בלא נר", ומקור ההלכה בגמ' מס' שבת (דף כג:), אמר רבא פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה נר ביתו עדיף "משום שלום ביתו", ופירש"י: נר ביתו ונר חנוכה. נר ביתו נשבת, והוא עני ואין לו כדי לקנות שמן לשתי נרות: שלום ביתו. והכי אמרינן לקמן (שבת כה:): זתנח משלום נפשי' זו הדלקת נר שבת, שזני ביתו מלטערין לישב נחשך, עכ"ל. נמצא לפירוש רש"י אין הכוונה לשלום בית שבין איש לאשתו, אלא הכוונה לשלום "בית" היינו לכל בני הבית שלא ישבו בחושך.

אמנם במאירי (שבת כג:) הביא מתחילה פירש"י, ואח"כ כתב וז"ל: ויש מפרשים מצד אשתו שהמצוה מסורה לה, עכ"ל. והכוונה, דהיות שאשתו מדלקת נרות שבת בכל שבוע, אם יקחו ממנו המצוה לצורך נרות חנוכה יכול לגרום הפרת השלום בית, ולכן נר ביתו קודם לנר חנוכה. וכן מדוייק לשון הרמב"ם (סוף הלכות חנוכה, פ"ד הלכה י"ד) וז"ל: היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה, או נר ביתו וקדוש היום, נר ביתו קודם, משום שלום ביתו, שחרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו, גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר (משלי ג') דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום, עכ"ל.

וכדי להבין עד כמה גדול הוא השלום, יש לראות מהכלל הידוע דתדיר ושאינו תדיר קודם, ואף דמצינו דתדיר עדיף אף מפרסומי ניסא, כבר כתבו התוספות (שבת כג: ד"ה הדר) והובא במג"א (סימן תרפ"ד) דהיינו רק לענין להקדים, דהיינו שיכולים לעשות שניהם, והשאלה היא איזהו מהם מקדימין, אבל כשאין יכולים לעשות שניהם וצריכים לדחות אחד מהם פרסומי ניסא עדיף, ואפילו הכי לענין נר שבת מצינו שהוא עדיף מפרסומי ניסא, וכל זה מגודל ענין השלום בית.

והא דנר ביתו קודם לנר חנוכה, כתב המג"א (סימן תרע"ח סק"א) "ואם יש לו נר א' לביתו סגני, ויקח המותר לנר חנוכה", והיינו ששניהם יקיימו המצוה שלהן, האשה תדליק נר אחת לצורך שבת, והאיש ידליק נר אחת לצורך חנוכה.

ועוד נקודה יש בו, עד כמה גדול השלום, דהנה במס' שבת (דף כא:) נחלקו האמוראים בענין נר חנוכה שכבתה אי צריך לחזור ולהדליקה או לא, ובשפת אמת (שם בסוגיא דכבתה) כתב וז"ל: ויש לעיין למ"ד כבתה זקוק לה, אי גם בההידור זקוק לה. ויש סברא ג"כ להיפוך, דלשון "כבתה אין זקוק לה" משמע דאין תועלת בהדלקה שנית", כיון דעיקר המצוה בהדלקה ראשונה, לכן לא תיקנו חכמים לחייבו לחזור ולהדליק, א"כ י"ל דכל זמן שדולק נר המצוה זקוק ג"כ לנר ההידור, דמכ"ש יש היכר על הימים, לכן לנר ההידור זקוק לכו"ע, עכ"ל.

וביאור דבריו, דיש סברא לומר דאף דקיימא לן כמ"ד כבתה אין זקוק לה, והיינו שאין צריך לחזור ולהדליק הנרות לאחר שכבו, מ"מ אם הוא עומד כבר בליל ב' דחנוכה ואילך, אז רק אם כבו כל הנרות אין זקוק לה, אבל אם כבו רק מקצת

^א עיין מה שכתב הפרי מגדים (סימן תרע"ג משבצות זהב אות א') וז"ל: ומה שכתב הטור שיחזור וידליק, אפשר הכוונה דלא תימא נהי דכבתה מדינא אין צריך לחזור ולהדליק מכל מקום מצוה מן המובחר לחזור ולהדליק שנית, כמו שכתב הב"ח סעיף ג' [ד"ה כתב] בשם הלקוטין בשם אור זרוע [ח"ב סימן שכ"ב] דמצוה לחזור ולהדליק, אז בשבת יהיה אסור להדליק משמנים פסולים, דשמא תכבה, ומתוך שמצוה להדליק יחזור וידליק ויחלל שבת. דומה לשמן שרפה שבת כ"ג ב' מתוך שמצוה לבערו כו', יע"ש, קא משמע לן דאין זקוק לה כלל, ואף מצוה ליכא, כדמוכח מדפריך שבת כ"א ב' מצותה משתשקע כו', אלמא מצוה נמי ליכא, הלכך ליכא למיחש כלל, עכ"ל.

הנרות, אז לכו"ע זקוק לה, כי מי שיעבור ויראה שאין דולק מספר הנרות שהמהדרין מן המהדרין מדליקין באותו לילה, יאמר שהוא אינו מן המהדרין מן המהדרין.

נמצא שאיש הזה שידליק רק נר אחד לחנוכה, ונר הראשון צ"ל לנר שבת, נמצא שלא יהיה בכל המהדרין מן המהדרין, ואף דיבואו לחשדו שאינו מהדר, אפילו הכי אמרו חז"ל דשלוש בית עדיף, ומוטב שיאמרו עליו שאינו מהדר, אבל לא יקח המצוה מאשתו שמדלקת נרות שבת בכל שבוע, משום שלום בית.

עכ"פ, ביום גדול כזה, שיש לנו שמחת "פדיון הבן" של "אוהר אייניקל", האי יומא דקגרם, שהשי"ת הצילנו מן הרשעים, שהחשמונאים ניצחו את היוונים הארורים, וצריכים לבקש מאת השי"ת מעומקא דלבא שכבר יביא לנו משיח צדקינו ויגאלינו נאולת היום, והיום בלילה יהיה "ראש חודש", ובכך הננו מבקשים מאת השי"ת שיביא לנו הפדיון השלישי, ויהיה החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו ותחילה וראש לפדיון נפשינו², ברוחניות ובגשמיות, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

תשובת הרה"ג ר' נח אייזיק אהלבוים שליט"א

בעהמח"ס מנחת חן - רב דקהל נחלת יצחק, בקיו גארדענס הילס נ.י.

בס"ד. יום ב' פ' וישב תש"פ לפ"ק.

בענין הדלקת נר נשמה ערב שבת ביחד עם נרות שמדליק לכבוד שבת

בזכות התורה, שמחה ואורה, לכבוד מע"כ ידידי החשוב והמפואר, הרב המופלג בתורה, גרים

באורייתא תדירא, רחים ומוקיר רבנן, ומזכה את הרבים, כש"ת

מו"ה אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א,

אבי בק"ק ברוקלין יצ"ו, המו"ל גליון המפורסם "דמשק אליעזר" ועוד.

אחדשה"ט.

בדבר השאלה, וז"ל: אם יש סמך לדבר שהנני נוהג להדליק בכל ערב שבת ביחד עם נרות לכבוד שבת קודש, גם ב' נרות לעילוי נשמות חורי ע"ה, ושאלתי ממעלת כבוד תורתו האם יודע עוד מקורות לדבר זה, נא יודיעני.

תשובה

א) הגנה בגודל מעלת הדלקת נר נשמה, עיי' בהגר"א על משלי על הפסוק 'נר ה' נשמת אדם' (משלי ב') – שני"ר ר"ת נפש רוח, ונשמת אדם היא הנשמה, כלומר שהנר רומז לנפש רוח ונשמה, ועוד הובא שני"ר ר"ת נחת רוח, נשמת אדם, כלומר שהנר גורם נחת רוח לנשמת האדם, עיי' בספר נשמת אדם (עמ' 156). – ועיי' עוד במטה משה (סוף ס' תי"ד) "עוד מעם לב' נרות, כנגד ב' נשמות שיש לאדם בשבת, והנשמה נקראת נר שנאמר נר ה' נשמת אדם, ולכן עושין גם כן נרות כרוכים רמז לב' נשמות הכרוכים יחד בגוף האדם בשבת".

² רמז לר"ת של נ'כדי ש'מואל פ'נחס נ'רו י'איר ו'זיורח.

ב הובא בספרים, שהנשמה יש לה הנאה שמדליקים נר בשבילה, ו"נר דלוק" בגימטריא "השכינה", ולכן נוהגים שבשבעת ימי אבילות מדליקים נר עבור הנשמה, וכן בכל י"ב חודש מדליקים נר בבית הכנסת – וכמ"ש רבינו בחיי (פר' תרומה כח, לא) כי הנשמה נהנית בהדלקת הנרות, והיא מתהלכת בעדוני ההוד והשמחה, ומתפשטת ומתרחבת מתוך הנאת אורה, מפני שהיא חתיכת אור הצובה באור השכל. ומן הטעם הזה נמשכת אחר האור שהוא מינה. ואעפ"י שאור הזה הוא אור גופני, והנשמה היא אור רוחני זך ופשוט, וע"כ המשיל שלמה המלך ע"ה את הנשמה הק' לנר, כמו שנאמר נר ד' נשמת אדם.

ג ואף שבשו"ע לא מוזכר נר נשמה של יאהרצייט, מוצאים אנו שם ענין של זכרון לאביו ואמו ביום הכיפורים, ע"י ברמ"א או"ח (סי' תר"י) – אולם מהפוסקים שלאחר השו"ע מביאים ענין הדלקת הנר ביאהרצייט כחייב – והנה הראשון שמזכיר נר היאהרצייט הוא המהרש"ל בתשו' (סי' מ"ז), והובא דבריו במג"א (סי' רס"א ס"ק ו'), ועיין בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' פ"ט), בפתחי תשובה אבהע"ז (סי' פ"ט ס"ק ב'), ובשו"ת אמרי אש או"ח (סי' מ').

ד ובספר וילקט יוסף (ח"א – שנת תרנ"ט סימן ל') כתב "וכמו שמצינו למה נשים חייבות בהדלקת נר של שבת, מפני שחווה כבתה נשמתו של אדם, לפיכך ניתן לה מצוה לתיקון החטא, וכמו שדרשו חז"ל מפני הרעה נאסף הצדיק, שצדיק נאסף בעון הדור, ואנו גרמנו הסתלקותו וכביית נרו, על כן מדליקים נר ביום היאהרצייט של צדיקים, שע"ז יתוקן מה שפגמנו בתר נשמתו. – עיין בס' נפש טובה (סוף פ' ברכה), ובשו"ת כנף רננה (ו"ד ח"ב סי' ל"ז), ובמועד כל חי.

ה ויש מביאים מקור למנהג זה מגמ' כתובות (דף ק"ג.) ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר לבני אני צריך, נכנסו בניו אצלו, אמר להם הזהרו בכבוד אמכם "נר יהא דלוק במקומי" וכו' [הגה"ה יעב"ץ בס' תולדות מנחם (סי' פ'), שו"ת הרדב"ז (סי' קכ"ב) מועד כל חי (ריש פ"ג)].

ו ומוכא מעשה באדם שהלך בבוקר לבית הכנסת, ובאת נגדו אשה אחת ונתנה לו נרות שידליק אותן, כי יש לה היום יאהרצייט, ולקח האיש הנרות ונתנם בבגדו ושכח אח"כ להדליק אותן, ובלילה אח"כ ראה בחלום אשה אחת מתה שהיתה מתרעמת עליו למה לא הדליק הנרות בבית הכנסת שנתנה לו בתה להדליק, ויקץ בפחד ועמד ממטתו והתלבש והלך לבית הכנסת עם הנרות והדליקן, והוא מעשה נפלא, ומוזה נראה גודל התיקון להנשמה בנתינת נרות לבית הכנסת, מוכא בס' חיים נצחיים (סי' י"ב אות י"ד) בשם ספר תפארת יעקב פר' תצוה.

ז ועיין בשו"ת ושב ורפא (אייפרס, סי' ס"ד אות י"ב) דמנהג בהולאנד להדליק בבית הנפטר כל י"ב חודש, ואין המנהג להדליק בבית הכנסת, וע"י בשו"ת באר משה (ח"ז קונטרס עלעקמריק סי' ק"ב) "משא"כ היחיד "הדולק בביתו" אחר אב ואם מדליק הנר, כי נר נקרא נר, ונשמת האדם נקרא נר וכו', צריך שידליק נר עם פתילה, ולא של עלעקמרי".

ח והנה עוד מתבאר דענין נר דלוק מסמל וממחיש לנו את העובדה שאע"פ שהגוף מת וחוזר אל העפר, עדיין הנפש הרוח והנשמה ממשיכים לחיות ואינן כלות עם יציאתן מן הגוף, וזה מעורר בנו אמונה חזקה בהשארת הנפש, ויותר מזה, כי נשמת ישראל מאירה פני מלך חי וקיים, ולא תכבה נרה לעולם ועד.

ט כן מבואר בס' דרכי החיים (פ' ל"ד בהגה"ה אות ח') מועד כל חי (ריש פ"ג) ובהגהה שם מס' מאמר מרדכי (דרוש ו' מאמר ב') מהג"ד וואלף באסקאוויץ זצ"ל "ולוה מרמו שהנר הזה של הנשמה עדיין היא מאירה באור פני מלך מלכי המלכים חי וקיים יתברך, ולא תכבה נרה אף בהפרידה מגוף האדם".

י ובספרי המקובלים מבואר שענין הדלקת הנרות מרמז על ענינים נסתרים וגבוהים ביותר. ע"י במעבר יבק (שפק אמת פרק מ"ז) דברים נפלאים שכתב "ואילו היינו זוכין להשראת רוח הקודש היינו מבינים ומשיגים ע"י דליקת הנר הרבה דברי

עתידות, שהגר של מצוה מתנבא כמו הנביא מתנבא על פי ה', וא"א זוכין להבין הנביאות של הגר מצוה וכו', והענין כי בכל גר של מצוה נמשך בו קדושה העליונה למעלה הדלקת בוצינן קדישין וכו', עכ"ל.

יא) ומעתה נחזור לשאלתא דידן, אם יש סמך להדליק בכל ערב שבת ביחד עם נרות לכבוד שבת קודש, גם ב' נרות לעילוי נשמת הוריו ע"ה. – הנה בשו"ת להורות נתן חלק י"ג (סימן ז') כתב וז"ל: ע"ד השאלה, אם ראוי להוסיף גר אחד לנרות שבת לטובת נשמת בעלה – הנה ריבוי אור בשבת היא מצוה וכמג"א (סי' רס"ג סקט"ז), ובאורים כבדו ה', וכל מעשה טוב שעושיין לטובת נשמה יש בו תועלת עבודה, וכמש"כ בהקדמת ס' יש נוחלין (להג"ד אברהם ז"ל אביו של בעל השל"ה ז"ל), והובא בס' מקדש מעט (פ"ז אות ב') עיין שם. ועיין דרכי משה ורמ"א או"ח (סי' תר"י) שהמנהג שכל אחד מדליק גר אחד ביוכ"פ לכפר על אביו ואמו שמתו עיין שם. ונראה דהכפרה היא, דכיון דיש מצוה בריבוי נרות ביוכ"פ, וכטור וב"ח שם, ע"כ כשמדליק גר לטובת נשמת אביו ואמו יש להם כפרה. ומזה נלמד לגר של שבת דג"כ איכא מצוה בריבוי נרות ומועיל לכפרה. ולגבי בת הנפטור, יש גם ענין של מכבדו במותו – עיין יו"ד (סי' ר"מ ס"ט) – ע"י עשיית מעשה טוב לטובת נשמתו, עכ"ל.

והנני בזה ידידו דושה"ט וחותם בכל חותמי ברכות

הק' נח אייזיק אהלבוים

והנני בזה ידידו דושה"ט וחותם בכל חותמי ברכות
 ואלהם גדולי תלמידי דעלמא

בענין לעסוק בשום דבר באמצע ברכה או מצוה

והנוגע לימי החנוכה: מי שלקח נר השמש בידו והתחיל לברך ברכת להדליק נר חנוכה, ובאמצע הברכה נכבה הנר, האם מותר להדליקו באמצע הברכה, או שצריך להמתין עד שיסיים כל הברכה

בס"ד

אל מעלת כבוד הרה"ג המפורסם, המהולל בתשבחות, עוסק בצרכי ציבור באמונה, שבחו מי ימלל, אין גומרינ עליז את ההלל, ותיק וחסיד, כבוד שם תפארתו

מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער הי"ו

אבן יקר בעיר בארא פארק יצ"ו

אחרי דרישת שלומו הטוב כראוי וכיאות, הנני להעיר ולהאיר בדברי תורה, במה שראיתי בגליון 'דמשק אליעזר' האחרון שיצא לאור בפרשת ויצא תש"פ לפ"ק, והגיע לידי ע"י הדוא"ר הולך ודוא"ר בא, ובירכתני עליו ברכת הנהנין, אלא שנסתפקתי האם באמצע הברכה הנני מותר לעסוק בדברים אחרים או לא, וכמו שהאריך שם, ואוסף עוד קצת בענין זה. הנה איתא בשו"ע או"ח (סי' ס"ג ס"ז) וז"ל: היה עוסק במלאכה ורצה לקרות ק"ש, יתבטל ממלאכתו עד שיקרא פרשה ראשונה, כדי שלא יהא כקורא עראי.

וכ' המ"ב (סקי"ט) וז"ל: עד שיקרא וכו'. משמע דמכאן והלאה מותר אפילו בברכות ק"ש, וכן מבואר בהדיא בסי' ס"ז בב"ב בד"ה ומ"ש רק אם ארעו וכו' עיי"ש, ועיין לקמן בסימן קצ"א בט"ז סק"א וצע"ג, עכ"ל.

כוונתו דכאן מוכח דלא כהטו"ז (סי' קצ"א) שכתב דאסור לעסוק בשום דבר באמצע ברכה או מצוה, דהא כאן מבואר דרק בפרשה ראשונה אסור, הא מכאן ואילך שרי, ונשאר בצע"ג.

א) ועיין בפמ"ג (משבצות זהב סי' קצ"א) שכ' ליישב וז"ל: ושם אמרו בפרק שני עוסקין במלאכתן וקורין, וכן כתב הר"מ ז"ל בפרק ב' מקריאת שמע הלכה ד' דאף בעל הבית כן, וכן פסק המחבר בסימן ס"ג סעיף ז' דאפילו בעל הבית כן, וצ"ע. ואף אם נאמר דפרשה ראשונה דין תורה לחוד, מכל מקום למה יגרע ממצות דרבנן. ואפשר דכלימוד תורה חשיב, ושרי לעסוק במלאכתו בעת לימוד תורה, ודווקא בעוסק במצוה לבד מדברי תורה אסור לעסוק במלאכה, עכ"ל.

ב) אבל עיין בשולחן ערוך הרב (סי' קפ"ג סעיף י"ד) דכנראה כוונתו ליישב קושיא הנ"ל, שכתב וזה לשונו: אסור לעשות מלאכה בעודו מברך מפני שנראה כמברך בדרך עראי ומקרה אפילו תשמיש קל אסור לעשות אף על פי שאינו מונעו מלכוין ואצ"ל שלא יעסוק בדבר שצריך לשום לבו אליו ואפילו היא דבר מצוה כגון עסק התורה שנמצא פונה לבבו מכוונת הברכה וזה אינו נכון לכתחלה גם בשאר ברכות שכיון שכולם צריכים כונה לכתחילה לדברי הכל וכן בקריאת שמע אפילו מפרק שני ואילך משא"כ מלאכה בידים לא מנעו אלא בפרק א' של קריאת שמע, עכ"ל.

וביאור כוונת הרב הוא, דמא שאוסר הטו"ז הוא בדבר שצריך לתת לבו אליו, וזה אסור לכתחילה אפילו בפרשה שניה מטעם כוונה, אבל עושה מלאכה בידים אין בו משום חסרון כוונה. אבל קשה על זה דאין זה מכוין בלשון הטו"ז ע"ש, ועוד הקשה התהלה לדוד (סי' קצ"א) דהא בפירוש אמרינן בברכות (דף ט"ז ע"א) האומנין קורין בראש האילן ובראש הנדבך אלמא לא בעי כוונה ע"כ, ומוכח דעוסק במלאכה אינו יכול לכוין, ועוד הקשה דהא מבואר דמטעם עראי קאתי עלה, וכן מבואר להדיא במלחמות (פ' היה קורא) דטעם הירולשמי מטעם עראי, והדר יקשה מפרשה שניה דק"ש דמותר לקרותה עראי, וה"ה בכל הברכות שמותר לקרותן עראי, וצ"ע.

ג) ועיין עוד ישוב בדברי השואל בתשו' שלמת חיים (סי' י"ד) שכתב וז"ל: והנה מפני חומר הקושיא הנ"ל לדעת הטו"ז אולי י"ל דגם הוא ז"ל מודה דיש חילוק בין ברכה דאורייתא לברכה דרבנן, אלא דהוא מחלק כך: דברכה דאורייתא הדבר מעכב, משא"כ בברכה דרבנן – אם הוא יכול להדר ולא לעשות מלאכה מחויב הוא לעשות כן, אבל לומר דיותר טוב שלא לברך כלל משיברך ויעשה מלאכה – זה לא אמרינן בברכה דרבנן כי אם בברכה דאורייתא [לדעת התוספות].

וז"ל רש"י (ברכות ט"ז א, ד"ה שבטלין ממלאכתן וקורין): כדי שיהו קורין בכוונה רשאי להיבטל ממלאכתו, עכ"ל. ולהכי אחרי דהם עוסקים במלאכתו של בעה"ב נחשב זה כדיעבד ואינם רשאי לבטל ממלאכתו כי אם לפרק ראשון ולא אח"כ, אבל אם אינו עוסק במלאכת אחרים – יש לו להחמיר, לדעת הטו"ז, שלא לעשות מלאכה אף אחר פרק ראשון, משא"כ בברכת המזון דאורייתא הדבר הוא לעיכובא ולא אמרינן שיעסוק במלאכה ויברך ברכה ג', וגם ברכת הטוה"מ לא יברך כלל דלא ליתי לזילזולי, וגם שלא יהא יציבא בארעא גיורא בשמי שמיא, וכנ"ל.

עוד אפשר, יש מקום לומר דהט"ז סובר דבברכה דרבנן דוקא אם עדיין לא התחיל במלאכה אסור לו להתחיל באמצע שעוסק במצוה, אבל אם כבר הוא עוסק במלאכתו ונוכח שצריך לקרות ק"ש וברכותיה אין צריך להפסיק ממלאכתו כי אם בפרק ראשון, ובשו"ע (סוף סי' קצ"א סעיף ג') כתב: אסור לעשות מלאכה בעודו מברך, וכן הוא לעיל סוף סי' קפ"ג, ע"כ. וכתב שם במ"ב (סק"ו): אלא דשם מיירי שקודם התחיל במלאכה וכאן מיירי שקודם התחיל לברך, והיא היא, עכ"ל. ויש לומר דבברכה דאורייתא כמו ברהמ"ז גם הט"ז מודה דאסור לעשות מלאכה בשעה שמברך אף אם התחיל קודם לעשות, אלא בברכה דרבנן אפשר דיסבור דאם התחיל קודם אין צריך להפסיק, ובוהו יהא ניחא הדין דסי' ס"ג דשם מיירי להתחיל קודם, עכ"ל.

והסכים לדבריו הגאון ר' יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל מרא דארעא דיישראל, שכ' וז"ל: ראיתי פלפולו בדברי הט"ז, ונעימים דברי הט"ז לעורר לעשות הכל לש"ש, והעוסק במלאכת בעה"ב באמונה וכוונתו שלא להכנס באיסור גזל גם מה שאוכל הוא למען לא יתחלש ע"ז, לאותה גירסא שאין מברכים לפניה – פטרוהו, דהרי הוא טרוד במצוה דאורייתא.

וכנראה גם אבא חלקיה אם היה שומע קול רעם בודאי היה מברך, אבל לא נפנה להשיב שלום הגם שהוא מצוה כיון שטרוד במלאכת בעה"ב.

אבל הברכה לאחריו שהיא מדאורייתא, בזה גם הבעה"ב מתברך, ואשרי השם דרכיו 'שויתי' וכו'. הברכה שמברך לאחריו היא עולה גם שלפניו, וחכמים תיקנו ברכה לפניה, דאטו יודע אם יאכל כשיעור לאחריו והלוא אפילו על פחות מכשיעור צריך ברכה לפניה, ותיקנו בערב ויהכ"פ להתוודות שמא וכו'. אבל בפועל העובד באמונה ואינו רוצה להפסיק מחשבתו להתחזק בעבודה, עולה לו במקום הברכה, והנח להם לישראל ובלבד שיכוונו לבם לשמים, השי"ת ישים חלקנו עמהם, עכ"ל. וכ"כ ליישב בתהלה לדוד (סי' ס"ג וקצ"א) ע"ש.

אבל עיין בשלמת חיים (סי' קנ"ב) שכ' וז"ל: ואם נאמר לחלק משום שהוא במלאכתו של בעה"ב, א"כ אין ראיה מהירושלמי, עכ"ל. כוונתו דלפי"ז מופרך הראיה שהביא הט"ז מהירושלמי.

(ד) ועיין עוד ישוב בתשו' באר משה (חלק ח' סי' מ"ב) ולא זכיתי להבין כוונתו, דמפורש בט"ז דאסור בכל דבר מצוה לעסוק בדבר אחר אפילו אינו מזכיר ד' אלקינו ע"ש, אבל נכון להעתיק מ"ש חי' לדינא ע"ש, וזה לשונו שם:

נשאלתי אחר ראה איך שאני מברך על הטלית בבקר שאחר שכבר הופשט כל הטלית עושה ברכה בכובע גדול ובאמצע הברכה אחר שכבר אמרתי ברוך אתה ה"א מלך העולם הסרתי הכובע הגדול וגמרתי הברכה ותמה עלי איך באמצע הברכה הסרתי הכובע הגדול והלא באמצע הברכה אסור לעשות שום דבר.

השבתי הדרך היותר ישכון לברך בכובע גדול ולא בכובע קטן (יארמלקט) וכשגומר כל הברכה כהרף עין יסיר הכובע גדול ויתעמף בטלית בלא הפסק כלל, וכן אני נוהג ולא כמו שכבודו כותב.

(א) אמרתי לו שיפה דיבר ובזמנו דיבר, שבעצמי כמה פעמים לאין מספר הרהרתי איך הנהגתי להסיר הכובע הגדול באמצע הברכה אם זה אינו כנגד הלכה, ועיין בספרי ב"מ (ח"ג סי' ד') שכתבתי בארוכה לבאר שמצד הדין מחוייבים להפשיט ולפרוס כל הטלית קודם תחילת הברכה כי אסור לפשמו באמצע ברכה מטעמא שאסור לעשות שום דבר באמצע הברכה אפילו דבר קל ג"כ אסור וא"כ אסור ג"כ להסיר הכובע גדול באמצע הברכה עיין (או"ח סוס"י קצ"א ס"ג) ומג"א (שם), ומקורו בירושלמי הובא בט"ז שם, ועכ"ז לא יכולתי להחליט בעצמי להסיר הכובע קודם הברכה ולברך ברכת להתעמף בציצית בלא כובע גדול ורק בכובע קטן (יארמלקט), והטעם כי באמת כן הייתי נוהג מעיקרא בילדותי הסרתי הכובע הגדול ושוב ברכתי ברכת להתעמף בציצית כדי שלא להפסיק באמצע הברכה בשום עשי' בעלמא אפילו

של כל שהוא, רק אח"ז ראיתי אדמו"ר גדול אחד גדול בתורה שעשה כן, שאחר שבירך תחילת הברכה ואמר באה"א מלך העולם הסיר הכובע גדול, קבלתי על עצמי לעשות כמעשהו, ושוב נתחרטתי קצת בדבר דהלא אסור לעשות מאומה באמצע הברכה ועכ"ז לא יכולתי להחליט בעצמי לשנות מקבלתי האחרון מאחר שאדמו"ר גדול אחד עשה כן והי' ברור בעיני שבודאי בירר הלכה זו על בור"י ושירי לעשות כן להסיר הכובע גדול אפילו באמצע הברכה רק ממני נעלם אמיתת הדין. שוב שאלתי אחד מגדולי תלמידי דאדמו"ר הנ"ל איך אפשר לעשות כן, ולא ידע להשיב והי' בעיניו לפלא, דרש וחקר ולא מצא פשר דבר, אבל אמר לי שהוא לא ישנה ממנהג רבו אדמו"ר הנ"ל כי הי' יכול לברר שאלה זו ועוד חמורה יותר מזו ובודאי לא נעלם ממנו שאסור להפסיק באמצע ברכה, (וזה טעות בידו כמפורש במס' הוריות כמה פעמים). ואני לעצמי שניתתי קצת ממנהגו של אותו אדמו"ר וקיימתי במקצת ולא שניתתי כמנהגי מתחילה לברך הברכה בכובע קטן (יארמלקע) אלא מעתה כן התנהגתי את עצמי לברך כל הברכה בכובע גדול וכשגמרתי הברכה כולה סמוך ממש כהרף עין מסיר אני הכובע ומתעטף בהטלית.

(ב) בודאי גם מסברא חיצונה א"א לחלק בין ברכה דאורייתא כברה"מ ששם הובא דין זה בס"י קצ"א ובין ברכה דרבנן ולומר דע"כ לא כתב המחבר בשו"ע הטהור לאסור שום מעשה גם כל שהוא באמצע ברכה אלא בכרה"מ דאורייתא (ס"י קצ"א) לא כן בברכה דרבנן כמו להתעטף בציצית כי לענין זילול ובלבול הכוונה דברכה לעשות דבר מה באמצע הברכה ולעשותה עראי וכדבר שאינה חשוב אינו נראה לחלק בין ברכה דאורייתא ובין ברכה דרבנן, דהלא כאן וכאן מזכיר את השם הנורא והנכבד, השם אלקינו בדרך עראי ומקרה. שוב ראיתי שזכיתי לכוון לכל דברי הט"ז (סוס"י קצ"א הנ"ל) שכתב כן בפירושו וכן העתיק הדין המ"ב (ס"י קפ"ב סקל"ז ובשעה"צ שם אות מ"א).

שוב עלה על דעתי אולי יש לחלק דברה"מ היא ברכה ארוכה משא"כ ברכת טלית שהיא קצרה ולא נראה כזילול, אבל זה אינו כי דרך זה ג"כ רחויי דמה לי ארוכה ומה לי קצרה, הענין לעצמו להפסיק בדבר באמצע הברכה, על רגע או רגעים הכל שוה נראה כבילבול באמצע הברכה, וזילול כלפי שמיא.

(ג) אבל נראה לי לחלק בין מעשה הפסק הנזכר בס"י קצ"א ובין מעשה הפסק שלפנינו. דשם בס"י קצ"א עושה מעשה ומפסיק בדבר שאין לו שום שייכות להמצוה היינו לברכת המזון, משא"כ בשאלתינו דמעשה ההפסק הוי דבר השייך להמצוה שבה עוסק להסיר הכובע הגדול כדי להתעטף כי המצוה להתעטף על הראש ולא על הכובע הגדול, ובכה"ג לעשות דבר ולהפסיק בדבר השייך ישר להמצוה הסברא נותנת שאין כאן זילול ובלבול לעשותו כענין עראי ומקרה לגבי הברכה, דהלא המעשה הזה הוי חלק המצוה. ויש לי ראייה גדולה לזה מגמרא מפורשת סוכה (מ"א ע"ב) א"ל מר בר אממר לרב אשי אבא צלווי קא מצלי ב"י ופרש"י כשהי' מתפלל היה לולכו בידו מרוב חיבתו עליו היה מתפלל בו. ופריך הש"ס דהלא אסור לאחוז שום דבר באמצע תפלה ומשני התם לא מצוה נינהו וטריד בהו הכא מצוה נינהו ולא טריד בהו ופרש"י לאו מצוה נינהו, לאוחז והויין עליו למשא לפיכך טרוד כמשאם וכבד עליו משאם ושמירתם, הכא בלולב נטילתה ולקחתה מצוה היא ומתוך שחביבה מצוה עליו אין משאם ושימורה כבד עליו ולא טריד עכ"ל. ובחי' הרשב"א (היינו בחי' רישב"א כידוע) תמה על פרש"י וכתב: ולא ירדנו לסוף דעתו דודאי כ"ש שמתוך חביבות המצוה יתן לב בלולב שלא יפול ולא יתכוין בתפלתו. ויש לפרש דטרדה דלולב כיון דמצות שעתא היא, והיא חביבה אעפ"י שמפנה לבו עליה קצת אינו מפנה לבו לבטלה ואין זה מתעכב בתפלה כדי למנוע ממנו חיוב המצוה כי אפשר שחיוב מצוה זו יתנו ויזכרנו לכוין לבו בתפלתו יותר, ואפשר שלזה כוון רש"י ז"ל בפירושו כנ"ל עכ"ל הרשב"א והם קלורין לעינים. ולפי דברי הרשב"א אין הראייה חזקה כ"כ אבל מורגש יפה יפה החילוק שכתבתי וכדאי לסמוך עלי'. ועיין היטב באו"ח ס"י צ"ז בט"ז ומג"א ומחצ"ה ומ"ב. ובס"י תרנ"א (סע"ה) כתב המחבר: "יגענו" בשעה "שמברך" וכן יגענו בהודו לה' וכן באנא ה', ומג"א (ס"ק י"ט) ולא יגענו בשעה שאומר ה' ועיי"ש במחצ"ה. ועוד ראייה לדברינו מדברי התוס' (ברכות כ"ד ב' ד"ה ומשמש)

ועיין או"ח (סי' צ"ז ס"ד) ובמ"ב וכה"ח היטב. ועוד שם (צ"ז ס"ב) ובמ"ב וכה"ח הדק היטב.

(ד) ועוד מצאתי בשו"ת שלמת חיים (ח"א סי' מ"ג) שכו' השואל וז"ל בסידור אשי ישראל אחר סדר התפלה דף צ"ט כתב וז"ל: קודם סעודה נוטלין ידיהם כדין ובשעת הניגוב מברכין ענ"י. וקשה הלא כתב הט"ז בעת איזה ברכה אסור לעשות שום דבר ובמג"א כ' אפילו תשמיש קל. וע"ז השיב לו הגה"ק מהרי"ח זאנענפעלד זצוק"ל וז"ל: מבוואר בסי' קנ"ח באו"ח שגם הניגוב שייך להמצוה ע"פ הגמרא סוטה ופשיטא דאין בזה קפידא עכ"ל. ועוד כ' שם (סי' מ"ג) שאלה מהשואל, אי מותר לקפל הטו"ת בעת אמירת שיר של יום לפי מה שהובא בט"ז סי' קצ"א. וע"ז השיב לו הגה"ק הנ"ל וז"ל: עיין רמב"ם הל' קר"ש פ"ב הל"ד: והשאר קורא כדרכו ועוסק במלאכתו, ולכאורה זה תיובתא לדברי הט"ז שפוסק בכל המצות משום שנראה כעראי, ואם נאמר לחלק משום שהוא במלאכתו של הבעה"ב א"כ אין ראייה מהירושלמי, ועכ"פ בכה"ג שעוסק בדבר מצוה שהי' עליו בשעת התפלה כנראה אין בזה קפידא עכ"ל. לכאורה מדברי הט"ז סי' צ"ז הנ"ל לא משמע כן ואדרבה כמעט מפורש לאיסור, ועל כן אני מונע עצמי מלומר שום דבר תפלה ותהלים בשעת קיפול הטלית ותפילין. ופלא על הגה"ק מהרי"ח זצוק"ל שלא נתעורר מדברי הט"ז סי' צ"ז הנ"ל וגם פסק בפשיטות להקל ולנגב באמצע הברכה אולם ראייה גדולה לדברי הגה"ק יש מלשון המחבר סי' תרנ"א ס"ח הנ"ל. וגם מצינו בש"ס (ברכות ל"ט ע"א) דאמר ר' חייא צריך שתכלה ברכה עם הפת ופרש"י צריך שתכלה ברכת המוציא עם פריסת הפרוסה מן הפת, הרי שהי' חותך בשעה שבורך על הלחם, ורבא דהלכה כמותו לא פליג מטעם זה אלא מטעמא אחרינא עיין שם ובאו"ח (סי' קס"ז ס"א) וידקדק היטב בלשונו הזהב של המחבר והבן. ועכצ"ל דטעמא דר' חייא מפני שהבציעה הוא חלק מהמצוה כהכריעה במודים ובברוך שחייב לכרוע כנ"ל. ולהלכה ולמעשה אסור לחתוך באמצע ברכת המוציא וכמפורש היטב בשו"ע (שם).

וא"כ לכאורה בשאלתינו ג"כ מאחר שעוסק במצוה והסרת הכובע הגדול שייך להמצוה שיהיה יכול לעשות העיטוף עם הטלית אין קפידא בדבר. אבל זה אינו, דהלא יכול להסיר הכובע הגדול קודם הברכה ואפשר שיותר טוב לברך ברכת הטלית בכובע קטן ולא להפסיק בהסרת כובע הגדול באמצע הברכה, בשלמא האדמו"ר הנ"ל שבודאי בשום פעם לעולם לא בירך ברכה בכובע קטן שפיר ס"ל לו לעצמו שיותר טוב להפסיק בהסרת הכובע הגדול באמצע ברכת הטלית מאחר שהסרת הכובע הגדול שייך להמצוה שבי' עוסק כי לברך בכובע קטן לא היה אפשר לו כי מעולם לא עשה כדבר הזה בהקפדה גמורה, משא"כ איש שכן איננו מקפיד שבשום פעם לא יברך ברכה בכובע קטן, מסתבר שיותר טוב שיברך ברכת הטלית בכובע קטן ואל יפסיק עם הסרת הכובע גדול באמצע הברכה.

(ה) והיותר נכון כמו שכתבתי לעיל, דגם מי שאיננו נוהר תמיד שלא לברך בכובע קטן עכ"ז בכיהכ"נ בפני כל עם ועדה נוהר ביותר שלא לברך בכובע קטן לעולם, ע"כ יברך ברכת הטלית בכובע גדול ולא יפסיק באמצע הברכה עם הסרת הכובע גדול, כי לדידיה לא שייך כ"כ להמצוה כי הי' יכול לברך בכובע קטן, אלא יסיר הכובע גדול שבו בירך הברכה תיכף כשגמר הברכה בהרף עין ויתעטף בטליתו וזה א"ש לכו"ע, כי ביד אחד יכול להסיר הכובע גדול וביד השני יכול להתחיל להתעטף בלא שום הפסק זמן כלל, עכ"ל הבאר משה הנוגע לעניינינו.

ובזה אצא מן הקודש ואומר שלום רב, שלום שלום לרחוק ולקרוב, עדי נזכה במהרה לביאתו של מי שיבא לקרב רחוקים ולא לרחק קרובים, בביאת בן דוד משיחינו במהרה בימינו אמן ואמן.

הרי כה דברי

ברוך מיללער

פה וויליאמסבורג יצ"ו

מפתח ותוכן ענינים להגליון המוגדל

והוא פתח השער לדופקי בשאלות ותשובות ושאר ענינים שונים של הגליון

עמ' י"ב: תשובת הרה"ג ר' נחום יצחק גרויז שליט"א, אבן יקר בעיר בארא פארק יצ"ו.

עמ' י"ג: תשובת ש"ב הר"ר משה מרדכי קנאפלער הי"ו, אבן יקר בעיר מאנסי יצ"ו.

עמ' י"ד: תשובת הר"ר אפרים סופר הי"ו, פה ברקלין ניו יארק. / והר"ר יעקב לענעדאוויטש הי"ו, מאנסי ניו יארק.

עמ' ט"ו: דברי תורה שחידשתי ביום ה' דחנוכה, א' ויגש תשע"ח לפ"ק, ביום פדיון הבן של נכדי היקר כמר שמואל פנחס הי"ו, בן לנכדי מו"ה נפתלי חיים הי"ו, בן לבני מו"ה רפאל אהרן הי"ו.

עמ' ט"ז-י"ז: תשובת הרה"ג ר' נח אייזיק אהלבוים שליט"א, בעהמח"ס מנחת חן – רב דקהל נחלת יצחק, בקיו גארדענס הילס נ.י. – בענין הדלקת נר נשמה ערב שבת ביחד עם נרות שמדליק לכבוד שבת.

עמ' י"ח: תשובת הרה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א, בענין לעסוק בשום דבר כאמצע ברכה או מצוה, והנוגע לימי החנוכה: מי שלקח נר השמש בידו והתחיל לברך ברכת להדליק נר חנוכה, ובאמצע הברכה נכבה הנר, האם מותר להדליקו באמצע הברכה, או שצריך להמתין עד שיסיים כל הברכה.

עמ' א': קושיא לחנוכה שנת תש"פ לפ"ק. וז"ל הקושיא: הנה אמרו חז"ל (מגילה ג.) "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה", וכן נפסק וברמב"ם (ריש הל' מגילה) ובשו"ע (או"ח סימן תרפ"ז סעיף ב') "מבטלים תלמוד תורה לשמוע מקרא מגילה". והנה גודל חשיבות מקרא מגילה הוא משום פרסומי ניסא, וכמו כן נרות חנוכה נתקנו משום פרסומי ניסא, וא"כ למה לא אמרו חז"ל כמו כן "מבטלין תלמוד תורה להדליק נר חנוכה"?

עמ' ב' - ו': ה' תירוצים על קושיא הנ"ל מאת הגאון בעל "דמשק אליעזר" שליט"א.

עמ' ז': לשון הקושיא באידיש: אינטערסאנטע קושיא לכבוד חנוכה תש"פ לפ"ק. / תשובת הרה"ג ר' משה לייבוש באב"ד שליט"א, בעמח"ס "תורה ברורה" על חמשה חומשי תורה, ושא"ס. / תשובת עורך הגליון הנפלא "נחלתינו".

עמ' ח': תשובת הרה"ג ר' שלמה דוד קליין שליט"א, דומ"ץ בק"ק בעלזא לונדון – ומח"ס "אוצר תשובות" ושא"ס.

עמ' ט': תשובת הרה"ג ר' אהרן הכהן פערל שליט"א, מחבר ספרים חשובים.

עמ' י'-י"א: תשובת הרה"ג ר' ליפא פעקעטע שליט"א, מח"ס "אור הלכנה", ושא"ס. / תשובת הרה"ג ר' ברוך מיללער שליט"א, מרבני כולל תורה ויראה דרבי" מסאטמאר – וויליאמסבורג יצ"ו.

מודעה רבה לאורייתא

הופיע

ספר קול אריה

על עניני חנוכה

חדש!

להשיג
בכל
חנויות
הספרים

ונלוה אליו
סדר הדלקת נר חנוכה

מכירה הראשית אצל מכון קול אריה: 718-757-1912